

Araştırma Makalesi / Research Article DOI: 10.33207/trkede.1284282

NAYİLERİN KENDİLERİ GİBİ KISA ÖMÜRLÜ DERGİLERİ: SAFAHAT-I ŞİİR VE FİKİR

Short-lived Magazines like the Nayis themselves: Safahat-ı Şiir ve Fikir

Bilâl KAS*

ÖZ: Osmanlı, son iki yüzyılında sosyal ve siyasi manada modern Batı kültürü ve medeniyeti karşısında ilerleme, kalkınma, Batılılaşma ve çağdaşlaşma gibi kavramlarla ifade edilmeye çalışılan bir yenileşme ve arayış sürecine girer. Dünyadaki değişen siyasi ve toplumsal şartlara uyum sağlamanın ve çok uluslu bir devletin yıkılmadan ayakta kalmasının yollarının aranmaya devam ettiği Osmanlı'nın son yüzyılı edebiyat hayatı açısından da arayışlarla geçmiştir. Tanzimat'tan beri devrin sanatçılarının Türk edebiyatına kaynak arayışlarının bir ürünü olarak değerlendirilmesi doğru olan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, 1914 senesinde üç sayı olarak çıkmıştır. Dergi, edebiyat tarihlerinde "Nesl-i Atı", "Yeni Nesil" ya da "Nayiler" olarak bilinen edebi anlayışla beraber sıklıkla anılmıştır; ancak çok kısa ömürlü olan bu derginin adı çeşitli araştırma eserlerinde geçmesine rağmen umumi muhtevası ve devrin edebiyat atmosferiyle beraber tanıtılmadığından ismine aşına olunan fakat içeriği tam manasıyla bilinmeyen bir konumda kalmıştır. Hatta bazı yazılarda derginin kaç sayı olduğuna dair yanlış bilgiler de mevcuttur. Bu vaziyeti değiştirmek, derginin genel hatlarıyla tanıtılmasını sağlamak, kimi unutulmuş sanatçıların isimlerini ve eserlerini tekrar gün ışığına çıkarmak bu çalışmanın temel amaçlarını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Halit Fahri Ozansoy, Nayiler, Orhan Seyfi Orhon, Selahattin Enis Atabeyoğlu, Türk şiiri

ABSTRACT: In the last two centuries, the Ottoman Empire entered a process of innovation and search, which was tried to be expressed with concepts such as progress, development, Westernization and modernization, in the face of modern Western culture and civilization in social and political terms. The last century of the Ottoman Empire, in which ways to adapt to the changing political and social conditions in the world and to survive without the collapse of a multinational state, continued to be sought, in terms of literary life. *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, which is correct to be evaluated as a product of the search for sources for Turkish literature by the artists of the period since the Tanzimat, was published in three issues in 1914. The journal has often been mentioned together with the literary understanding

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara, bkas2322@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1355-5681

Geliş Tarihi / Received: 16.04.2023
Kabul Tarihi / Accepted: 17.07.2023
Yayın Tarihi / Published: 31.01.2024

known as “Nesl-i Ati”, “Yeni Nesil” or “Nayiler” in literary history; However, although the name of this very short-lived journal is mentioned in various research works, it has remained in a position where its name is familiar but its content is not fully known since it could not be promoted together with its general content and the literary atmosphere of the period. In fact, some articles contain incorrect information about how many issues the journal has. Changing this situation, promoting the magazine in general terms, bringing the names and works of some forgotten artists to light again include the main purposes of this study.

Keywords: Halit Fahri Ozansoy, Nayiler, Orhan Seyfi Orhon, Selahattin Enis Atabeyoğlu, Turkish poetry

Cite as / Atf: KAS, B. (2024). Nayilerin Kendileri Gibi Kısa Ömürlü Dergileri: Safahat-ı Şiir ve Fikir. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 14(27), 139-173. <https://doi.org/10.33207/trkede.1284282>

Yayın Tarihi	31 Ocak 2024
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: (Editör-Yayın Kurulu Üyesi) İçerik İncelemesi: İki Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı
Etik Bildirim	tuefdergisi@trakya.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Telif Hakkı/Lisans:	Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde yayımlanan makaleler https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ tarafından lisanslanır.
Date of Publication	31 January 2024
Reviewers	An Internal (Editorial Board Member) Content review: Two External
Review Reports	Double-blind
Plagiarism Checks	Yes
Complaints	tuefdergisi@trakya.edu.tr

Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Trakya University Journal of Faculty of Letters is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Giriş

Safahat-ı Şiir ve Fikir dergisi, Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve iktisadi sahada soluğunun kesilmeye yüz tuttuğu 1914 senesinde, dünyanın ve tabii olarak Osmanlı'nın da savaşlarla bunaldığı bir devirde büyük iddialar ve arayışların neticesinde ortaya çıkan bir dergidir. II. Meşrutiyet'ten beri Türk edebiyatındaki arayışlardaki çabalar yıkılmaya yaklaşan bir devletin kaçınılmaz sonuna çareler aranan bir devrin gölgesinde yeşerir. Bu çabaların altyapısını meydana getiren çeşitli fikir ve anlayışların ışığında güçlü devlete eşdeğer yeni, canlı ve sağlam bir temele sahip edebiyat anlayışı oluşturulmaya çalışılır. *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi yayın hayatına başladığı senelerde modern Türk edebiyatında- eski kuşak sanatçılar ve herhangi bir edebî topluluğa katılmamayı tercih edenlerle beraber- baskın olan birkaç damardan söz etmek mümkündür. Bunlardan ilki Servetifünun muhteva, lisan ve üslubundan çok da uzaklaşamayan ve topluluk olarak orijinaliteyi yakalayamayan Fecr-i Ati'nin şahsi sınırlarda dolanan anlayışıdır. Bir diğeri *Genç Kalemler* dergisinin meşale tuttuğu sade dil ve ulusal hayatın muteber tutulduğu millî edebiyat anlayışı ve üçüncü olarak ise şahsi arayışların ürünü olan bazı yönelimlerdir. Şiir türünde, *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin yayımlandığı dönem için bu kaynak arayışlarına örnek verilecek isimlerin başında Yahya Kemal [Beyatlı] gelmektedir. 1912'de Türkiye'ye dönen genç şair Yahya Kemal'in sembolizm, parnasizm, Eski Yunan ve Latin edebiyatından çeşitli ilhamlar ve tarihçi bir tezle donanan edebiyat anlayışı, "Yeni Nesil" ya da "Nayiler" olarak tanınacak genç sanatçıları da tesirine alacaktır (Okay, 2017: 296).

Safahat-ı Şiir ve Fikir dergisi edebiyat âleminde rüştünü ispat etmeye ve kendilerine bu âlemde bir yer açmaya çalışan genç sanatçıların *Rübab*¹ dergisinde Fecr-i Ati topluluğuna savaş açmalarıyla başlayan bir sürecin devamıdır (Polat, 2012: 391).

¹ *Rübab* dergisi 7 Şubat 1912- 28 Mayıs 1914 tarihleri arasında yayımlanmıştır.

Fecr-i Ati topluluğunun tanınan simalarından Şahabettin Süleyman'ın yenilikçi gençlere destek olup yol göstermesiyle devam eden ilerleyişin bir neticesi olarak ortaya çıkan dergi, üç sayı çıkmış ve Türk edebiyatı tarihlerinde “Nayiler” olarak bilinen edebî anlayışla özdeşleşmiştir. Derginin bu kadar mühim olmasına rağmen çeşitli araştırmalarda dergiyle alakalı bazı bilgi hataları da göstermektedir ki *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi genel hatlarıyla ele alınmalıdır. Kimi araştırmalarda kaç sayı çıktığına dair hatalar bile vardır. Bu hatanın devam edişinin sebebi, yüksek ihtimalle Yusuf Ziya Ortaç'ın edebiyat hayatının nasıl başladığına dair anılarında Nayilere ve *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisine ayırdığı kısımda verdiği bilgidir (Ortaç, 1966: 14). Cafer Gariper (2019: 230) Yusuf Ziya'nın hatıralarıyla tescillenen derginin iki sayı çıktığına dair bilgiyi devam ettirenler arasındadır. Dergideki unutulmuş ve şöhret sahibi bütün sanatçıları eserleriyle, devrin Türk şiirinin havasıyla toplu hâlde sunmak amaçlanmış ve bir modernleşme temayülü ve kaynak arayışı olarak nitelendirilebilecek akim hamleleri bünyesinde toplayan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi çok dillendirilen ama tam bilinmeyen konumundan çeşitli tahlil ve açıklamalarla kurtarılmaya çalışılmıştır.

Adı Çok Duyulmuş Kendi Bilinmeyen Dergi: *Safahat-ı Şiir ve Fikir*

II. Meşrutiyet'in ilanı ile basın hayatında da hissedilen özgürlük havası birçok fikrin tartışılmasına ve savunulmasına ortam teşkil eden dergi ve gazetelerin birbiri ardı sıra çıkmasına zemin hazırlar. Özlenen hürriyetin varlığı zamanla siyasi hayattaki olumsuz gidişin de tesiriyle bazı kısıtlamalara uğrasa da İttihat ve Terakki hükümetinin faal olduğu Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına kadarki zaman diliminde matbuat hayatı canlılığını sürdürür. Balkan Savaşı'nın Osmanlı tebaasında yaşayanları- bilhassa Türkleri- millî kimlikleri hususunda düşündürmeye iten ıstıraplı senelerinde, 1912'de kırk beş, 1913'te doksan iki ve 1914'te yetmiş beş yeni yayının varlığından söz edilir (Koloğlu, 1985: 90). Bu yayınlardan devrin siyasal, sosyal ve sanatsal yaşamını yakından etkileyen bazı süreli yayınlar, *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde ve Fecr-i Ati edebî topluluğunun önemli kalemlerinden Şahabettin Süleyman'ın başkanlığında toplanacak genç sanatçıların edebî kişiliklerinde de etkili olur.

Nayiler olarak edebiyat dünyasına sunulan genç sanatçılar *Servetifünun*, *Sebilürreşat*, *İslam Mecmuası*, *Rübap*, *Halka Doğru*, *Resimli Kitap*, *Şehbal* gibi süreli yayınlarda kendi sanat ve siyaset anlayışlarıyla eserler veren sanatçıların oluşturduğu bir matbuat ortamında varlıklarını ispatlamaya çalışırlar. Adları geçen dergilerde umumiyetle Batıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi fikirlerin tartışıldığı ve savunulduğu, ister istemez bu fikirlerin “Nesl-i Ati”, “Yeni Nesil” ya da “Nayiler” adlarıyla beraber anılan

sanatçıların üslup ve anlayışlarına çeşitli tesirler yarattığı söylenebilir. Nayiler adlı genç sanatçılar, *Rûbap* dergisinde ve yirminci yüzyılın hem sanatta hem siyasette arayışlar ve yenileşme peşinde olan sürecinde adlarını duyurmuşlardır. *Rûbap* dergisinin önemli kalemlerinden ve Fecr-i Ati'nin tanınan simalarından Şahabettin Süleyman, kendisinin de içinde bulunduğu sanat ortamındaki tekdüzeliği kırmak, devrin genç sanatçılarına yol açmak ve göstermek maksatlarıyla yeni neslin genç sanatçılarına destekler. *Genç Kalemler* dergisindeki coşkun millî duyguların, tarih ve Türklük şuurunun derginin kapanmasından sonraki senelerde daha da güçlenip devrin umumi havasını tesirine aldığı düşünüldüğünde *Rûbap* dergisinde toplanan bu gençler hem millî hem de modern bir sanat arayışının neticesinde, Şahabettin Süleyman'ın yönlendirmeleriyle Eski Anadolu edebî eserlerindeki ve Mevlâna, Yunus Emre gibi sembol kişiliklerin yakaladığı derin manalı ve sade söyleyişi modern bir üslupla harmanlamayı amaçlarlar. “Edebiyatta millilik imtiyazını Genç Kalemler’e bırakmamak” (Akyüz, 1979: 161) düşüncesinde olan Halit Fahri [Ozansoy], Orhan Seyfettin adıyla Orhan Seyfi [Orhon], Selahattin Enis [Atabeyoğlu], Enis Behiç [Koryürek], Hıfzı Tevfik [Gönensay], Safi Necip, Nâzım Tevfik, Yusuf Mazhar, Yakup Salih adlı genç sanatçılar Yahya Kemal'in [Beyatlı] şiirin kaynağını Eski Yunan'a kadar götürdüğü arayışlarından da etkilenirler.

Batılı Le Conte de Lisle ve Heredia'dan çeşitli ilhamlarla ulaştığı Eski Yunan ve Latin şiirini kaynak görmesiyle Yahya Kemal, kökenini Akdeniz Havza medeniyetine bağladığı Türk kültürünü işleyen sağlam yapılı bir şiirin peşine düşer (Kahraman, 2013: 145). Nayilerin öncüsü Şahabettin Süleyman, *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin ilk sayısındaki uzun yazısında yeni neslin genç sanatçıları bir anlamda Yahya Kemal'in Eski Yunan ve Latin kaynaklı şiir anlayışına bağlar (Şahabettin Süleyman, 19 Mart 1914: 5). Yahya Kemal'in devrindeki anlamlı tesirleri, Batılı ve modern şiirin örneklerini takip eden ve adını edebiyat âlemine duyurmaya çalışan Nayiler adlı genç sanatçılarda bir yankı yaratır. Yahya Kemal, kendi şiir evreninde çeşitli yoklamalar neticesinde aradığı şiir dili ve kaynağını bulma sürecinde, devrinde etkili olmuş bir şairdir. Halit Fahri (1970: 21, 22) henüz *Rûbap* dergisinde adları ve eserleri ilk kez görülmeye başlayan “Yeni Nesil” namıyla ünlenecek kendi gibi genç şairler üzerinde Yahya Kemal'in büyük tesirleri olduğunu ve bu tesirlerin yansımalarını açıkça anılarında dile getirir.

Şahabettin Süleyman, Fecr-i Ati edebî topluluğunun bir parçası olmakla beraber *Rûbap* dergisinde çevresinde topladığı gençleri Paul Verlaine'in “her şeyden önce musiki” diyerek ifade etmeye çalıştığı ve her şairin kendi şiirinde yaratması beklenen bir iç sesi, “aheng-i deruni” yaratmaya, Fecr-i

Ati sanatçılarından farklı olarak bu iç sesi Anadolu topraklarının şairlerinde aramaya yönlendirirken Yahya Kemal'in Akdeniz havza medeniyeti idealine yorum getirmekten çok da ileriye gidemez.

Çeşitli tesirlerin ve teşviklerin altında “biz de varız” şiarıyla ortaya çıkan genç sanatçılar, tam manasıyla varlıklarının ispatı olan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi yayımlanmadan önce *Rübap*, *Kehkeşan* ve *Nihal* dergilerinde devrin ün yapmış sanatçılarıyla tartışmalara girerek yeni ve orijinal bir edebiyat anlayışı meydana getirmeye çalışarak “Nayiler” adına ulaşırlar. “Yeni Nesil” namıyla ortaya çıkan genç sanatçıların rüşetlerini ispat etmek için taarruza geçmelerini hızlandıran ya da bu vaziyete uygun ortam hazırlayan kişi, Şahabettin Süleyman’dır. Fecr-i Ati sanatçısı Şahabettin Süleyman, *Rübap*’taki “Bir Bilanço” ve “Bataklıkta” başlıklı yazılarıyla devrinin edebiyat dünyasını değerlendirmeye ve birtakım olumsuz eleştirilerde bulunmaya başlar. Hakkı Tahsin, Selahattin Enis, Ali Naci, Tahsin Nihat gibi genç sanatçıların da dâhil oldukları Fecr-i Ati’yi yıpratma ve kendi rüşetlerini ispat etme süreci böylelikle başlamış olur. Şahabettin Süleyman’ın çevresine toplanan genç sanatçılardan Tahsin Nihat, *Rübap* dergisinde “Nesl-i Ati Cemiyet-i Edebiyesi’nden” başlıklı yazısıyla genç sanatçıları bir çatı altında toplanmaya ve kendilerinden önceki nesillerin eserlerindeki durgunluğu ve köksüzlüğü yıkmaya çağırır (Polat, 2005: 488). Yeni neslin genç sanatçılarından Selahattin Enis, Ali Naci, Halit Fahri “Yeni Nesil” mensupları olarak bir önceki kuşağın sanatçıları Şahabettin Süleyman, Mehmet Rauf, Hamdullah Suphi [Tanrıöver], Köprülüzade Mehmet Fuat [Köprülü] gibi isimlerin dâhil oldukları bir tartışmanın içine girerler (Özdemir, 2007: 254). *Rübap* dergisinde “Nesl-i Ati Cemiyet-i Edebiyesi’nden” başlığıyla yayımlanan beyanname, edebiyat hayatına yeni bir soluk getireceklerini ümit eden gençlerin fikirlerini içerir. Beyannamenin ardından zaten sürmekte olan tartışmalar devam eder. *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde Nayiler ismini alacak olan genç sanatçılar, varlıklarını *Kehkeşan* dergisinde bir kez daha ilan etmek, Fecr-i Ati’yi tamamen ortadan kaldırmak isterler. *Kehkeşan* dergisinin 10 Eylül 1328 tarihli ikinci sayısının müdür-i edebîsi Halit Fahri’dir. “Daimî Heyet-i Tahririyemiz” başlığı altında İsmail Zühtü, Hakkı Tahsin, Halit Fahri, Selim Rıfkı, Selahattin Enis, Ali Naci, Yakup Salih’in isimleri yer alır (1328: 2). “Karilemize” başlıklı yazıda Fecr-i Ati’nin sanat anlayışına karşı *Rübap* dergisinde “Yeni Nesil” namlı genç sanatçıların giriştikleri edebî hücumun *Kehkeşan* sayfalarında ve bu sayıdan itibaren Halit Fahri’nin müdürlüğünde devam ettirileceği ilan edilir (1328: 2). Selahattin Enis’in “Yeni Nesil ve Fecr-i Ati” başlıklı yazısı *Rübap*’ta başlatılan hücumların tamamen devamı niteliğindedir. “Fecr-i Ati’nin

yaşamakta olduğunu söylesinler ve isterlerse bizi ‘zeyl-i Fecr-i Ati’ suretinde telakki buyursunlar; fakat yalnız unutmasınlar ki hakikat, bu sözlerini tekzip ediyor” (Selahattin Enis, 1328: 11). Derginin ikinci sayısında Halit Fahri Ozansoy’un araştırmacıların dikkatlerinden kaçan bir şiiri vardır. Fransız sembolist şair Albert Samain’in orijinal ismi “Silence” olan şiirinden bir alıntıyla başlayan ve Halit Fahri tarafından “Sükût” adıyla kaleme alınan şiir gösterir ki Halit Fahri özelinde “Yeni Nesil” başlığı altında toplanan genç şairlerin sembolizm edebî akımına yakınlıkları sadece Şahabettin Süleyman’ın beyanname niteliğindeki yazısında bilhassa önemi vurgulanan “aheng-i deruni” ve sembolizm yollu şiir yazma yönlendirmelerinden önce başlamıştır. Dergi kısa ömürlü olur, üçüncü sayısından sonra yaklaşık bir buçuk yıllık bir ara vererek tekrar yayın hayatına başlar. *Kehkeşan*, kısa ömrüne rağmen Nayiler olarak tanınacak genç sanatçılarla beraber Yusuf Ziya’nın da hayatında önemli bir yer tutar. Yusuf Ziya, samanyolu manasından ötürü anılarında, matbuat hayatında parlayan bir yıldız olarak tavsif ettiği *Kehkeşan* dergisinde tertip edilen bir müsabakayı kazanması sayesinde edebiyat dünyasına girer (Ortaç, 1966: 14). Yusuf Ziya, her ne kadar anılarında *Kehkeşan* dergisinin birinci sayısında düzenlenen şiir müsabakasını kazandığını ifade etse de derginin ikinci sayısında ilan edilen “Edebî Eser Müsabakası”na katılmış ve hatıralarına dayanılarak denebilir ki ilanı yapılan müsabakada birinci olmuştur (1328: 17). *Kehkeşan* dergisinin üçüncü sayısına ulaşamadığından müsabaka hakkında verdiği malumat mevzuunda Yusuf Ziya’nın hatıralarındaki beyanları dikkate alınmıştır. Genç şair Yusuf Ziya, *Kehkeşan* ve onu izleyen *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergilerini takip etmekle kalmayıp kendini bir “Nayi” olarak nitelendirecektir. Bu vaziyet göstermektedir ki “Yeni Nesil” sanatçıları kendi gibi genç sanatçı adaylarını tesirleri altına almaktadır. Anadolu’nun Mevlâna ve Yunus Emre gibi şiir kaynaklarını Batı menşeli sembolizmle kaynaştırma girişimleri, her ne kadar bir akım hâlini almasa da “Yeni Nesil” mensuplarının ya da diğer adlarıyla Nayilerin devirlerinde çeşitli tesir noktaları yarattıkları rahatlıkla söylenebilir. Genç sanatçılar içinde başta Halit Fahri olmak üzere edebiyattaki kaynak arayışlarını devam ettirdikleri *Kehkeşan* dergisinin üç sayı çıktıktan sonra kapanıp aynı fikir ve yaklaşımla *Nihal* dergisinin çıkarılmasından anlaşılmaktadır. Bu durum, *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin ikinci sayısındaki ilandan da anlaşılmaktadır. “Nihal Abonelerine” başlıklı ilanda *Nihal* dergisine abone olan ve derginin kapanmasından dolayı hak mahrumiyetine uğrayan okuyucuların abonelik sürelerine göre bedava *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisini alabilecekleri duyurulur (1330: yok). Ancak bu dergi de tıpkı *Kehkeşan* gibi kısa ömürlü

olur. Genç sanatçılar edebî hayatlarını *Nihal* dergisinin ardından *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde devam ettirirler.

Genç sanatçıların *Rübap*, *Kehkeşan* ve *Nihal* dergilerindeki tartışmalarla gelişen ve ilerleyen edebiyata kaynak arayışları ve rüşt ispatları *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde Şahabettin Süleyman'ın yazısıyla en son ve tam şeklini alır. Tartışmalar ve kendi edebî kimliklerini ilan etme gayretleri neticesinde Şahabettin Süleyman, genç sanatçıların ne türden bir mücadele verdiklerini ve edebiyat için ne türlü bir üslup ve muhtevayla neler yapacaklarını açıklayan yazısını *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin ilk sayısında “Nayiler- Yeni Bir Gençlik Karşısında” başlığıyla yayımlar.

Halit Fahri (2016: 230) anılarında Şahabettin Süleyman'ın hem Fecri- Ati topluluğunun bir sanatçısı olup hem de *Rübap* dergisinde toplanan genç sanatçılara yol göstermesinden bahsederken onun genç sanatçılar için bir yol açıcı vazifesini üstlendiği üzerinde durur. Sanatçının bu iki taraflı durumu, zaten Millî edebiyatın yükselişiyle iyiden iyiye yıpranan Fecr-i Ati sanatına bir seçenek üretmesi ya da bir çıkış aramasıyla değerlendirilebilir. Şahabettin Süleyman'ın teşvikleriyle kendilerini Mevlâna ve Paul Verlaine'in şiirlerinde yakaladıkları “aheng-i deruni”nin halefi konumunda bulan genç sanatçılar için “ney” şiirlerinde kendilerine has biçimde meydana gelmesi beklenen iç musikinin sembolüdür.

Rübap dergisinde toplanan genç sanatçılar, yıpratmaya çalıştıkları Fecr-i Ati sanatçılarının Servetifünun'a taarruzlarına benzer bir şekilde Fecr-i Ati sanat anlayışının eksikliklerini dile getirirken bir orijinalite yakalayamadan dağılacaklardır. Hem benzer sonlarıyla hem de kısa ömürlü oluşlarıyla ve Fecr-i Ati sanatçılarının rüştlerini ispat etme kaygılarını benzer bir şekilde taşımalarıyla edebiyat tarihlerinde Türk şiirindeki diğer arayışlar arasındaki yerlerini alırlar.

Şekil Özellikleri

Daha çok devrin yeni tanınmış genç sanatçıların eserlerini içeren *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, yayın hayatına 6 Mart 1330 (19 Mart 1914) tarihinde başlamış on beş günde bir çıkar edebî ve ilmî dergidir. Derginin her üç sayısında, kapak sayfasında ortalanmış isim klişesinin hemen altında içindekiler bölümü ve en alt kısımda sağda adet, ortada tarih ve solda fiyat bilgileri yer almaktadır. Derginin ilk sayfasında ortalanmış isim klişesinin sağında imtiyaz sahibi ve mesul müdürü Mustafa Abit'in adı, bu adın altında abone şartları bulunmaktadır. Soldaysa idarehanenin adresi, dergiye gönderilecek eserlerin yayımlanma durumuna ilişkin kısa bir not ve

idarehanenin faaliyette olduğu saat aralığına ilişkin bilgi vardır. Bu bilgilerin hemen altında adet, tarih ve fiyat bilgileri yer almaktadır.

Resim 1. İlk sayıdaki başlık klışesi

İlk sayıda ilan ya da reklam bulunmayan derginin ikinci ve üçüncü sayılarında son sayfanın tamamını kaplayan ilan ve reklamlar bulunmaktadır. On beş günde bir perşembe günleri yayımlanan derginin çıkışında bir aksaklık yaşanmamıştır. Dergide “musavver” ibaresi olmayışına rağmen resimli bir dergide bulunması gerekecek yoğunlukta ve ikinci sayıda bazı yazılarla beraber çeşitli resim ve fotoğraflar kullanılmıştır. Ancak görsellerin dergide yer alması hususunda tam bir istikrar yakalanamamış ve son sayıda-son sayının kapak sayfası hariç- herhangi bir fotoğraf ya da resme yer verilmemiştir. *Servetifünun*, *Rübap* ve *Nihal* gibi dergilerde eserleri yayımlanan genç sanatçıların bir araya gelerek çıkardıkları *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin idare binası Babıali’de Ebussuut Caddesi’ndedir. Zarafet Matbaası’nda basıldığı bilgisi yer alan derginin dağıtımının İttihat-ı Ticaret Kitaphanesi’nde yapıldığı bilgisi vardır. Derginin imtiyaz sahibi ve mesul müdürü üç sayıda da Mustafa Abit’tir. Halit Fahri (1970: 227) dergiyi bir ortakla Orhan Seyfi’nin [Orhon] çıkardığını ve *Edebiyatçılar Geçiyor* başlıklı hatırasında *Kehkeşan* ve *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergilerinde Orhan Seyfi’yle buluştuklarını ifade eder (Ozansoy, 2016: 263). Nitekim Ozansoy’un hatırasına getirdikleri ortaklık konusunda belgelere dayandırılmasa da *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde şairin Orhan Seyfettin adıyla şiirlerinin yayımlandığı hakikattir.

Yayın İlkeleri

Edebiyatta Batılılaşmayla beraber başlayan modern şekil ve muhteva arayışları devamlı bir yenilik yaratma gayretinde olan sanatçılar ve onların edebî anlayışlarıyla şekillenmiş ve gelişmiştir. Yenileşme arayışları olarak değerlendirilebilecek çoğu adım, umumiyetle Tanzimat’tan itibaren nesiller arasında yeni’nin eski nesil ya da sanat anlayışı karşısında kendi rüşdünü ispatlama, eski’yi yok saymayla kendi sanat anlayışını var etme şeklinde ilerlemiştir. Fecr-i Ati sanatçısı Şahabettin Süleyman, etrafında topladığı

genç sanatçılara kendilerini edebiyat âleminde duyurma ve tanıtma imkânını, Fecr-i Ati sanatçılarını eleştirme ve hırpalama yoluyla yapma ortamını hazırlar.

Rûbap dergisinde “Yeni Nesil” olarak tanıtılan genç sanatçıların sanat anlayışları *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin ilk sayısında, üstatları Şahabettin Süleyman’ın yazısıyla edebiyat dünyasına duyurulur. Kendilerinden önceki her yeni derginin çıkışındaki tavra benzer biçimde edebiyat hayatında tekdüzelik ve sathiliğe bir son verme maksadını taşıyan dergi mensupları, sembolizmle yoğrulmuş, sade ve derin manalı, köklerini Anadolu topraklarında bulmuş bir sanat anlayışını benimserler. “Sadelikteki güzel ‘havza medeniyeti’nin, ‘aheng-i deruni’ de tekke ve tasavvuf edebiyatının karakteristiğidir. Bu konuda Mevlana’dan ‘ahz-i nefis-i meslek’ edilecektir” (Özgül, 1986: 23). Şahabettin Süleyman’ın yönlendirmeleriyle köklerini Mevlâna, Yunus Emre gibi mutasavvıf şairlerin şiirlerinde, divan ya da halk edebiyatının derin manalı, ses ve mananın bir iç ahenk yarattığı mısralarında, Batı’nın sembolizm tesirindeki şairlerinde arayan genç sanatçılar bu gayretlerini üç sayıya da devam ettirmişlerdir.

Rûbap dergisinin 13 Mart 1330 tarihinde yayımlanan nüshasında, “Hareket-i Edebiye” başlıklı yazıda *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisine methiyeler düzülürken aslında dergide toplanan genç sanatçılardan mevcut edebî havayı değiştirme noktasında ciddi beklentilerin olduğu fark edilir. (İmzasız, 1330: 127). Evvelce adları *Kehkeşan* ve *Nihal* dergilerinde görülen gençlerin daha şuurlu biçimde bir araya gelerek çıkardıkları bir dergi hüviyetinde neşrolduğu ifade edilen *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin ilk sayısında Şahabettin Süleyman’ın dile getirdiği fikirle, yazının muhtevası tamamen örtüşür. *Rûbap*’taki “Hareket-i Edebiye” başlıklı yazıların tamamı Şahabettin Süleyman’ın kaleminden çıktığı düşünülmektedir (Polat, 1987: 43). Yazıdaki amaç derginin ve genç sanatçıların edebiyat âlemine çıkış gerekçelerini *Rûbap* dergisi kanalıyla daha geniş sahalara yaymaktır. Şahabettin Süleyman’ın genç sanatçılarda gördüğü edebî kabiliyet ve bu gençlerin eserleriyle mevcut edebiyat ortamında estirmeyi hedefledikleri yeni hava, Millî edebiyatın siyasi ve sosyal gelişmelerle güçlenen yazar ve eser kadrosu karşısında tutunamayıp başka mecralara yönelmiş, bu genç sanatçılar içinden Halit Fahri, Orhan Seyfi ve Enis Behiç gibi şahsiyetler “Hecenin Beş Şairi” olarak edebiyat tarihlerindeki yerini almıştır.

Muhteva

Safahat-ı Şiir ve Fikir dergisinde manzumeler, mensureler, edebî, ilmî, felsefî, tarihî tetkikler, hikâye başlıkları altında çeşitli manzume, yazılar ve

Nayilerin kendi sanat anlayışlarının kaynağı olarak kabul ettikleri Osmanlı şairlerinin eserlerine de dergide yer ayrılmıştır. Ağırlıklı olarak bir edebiyat dergisi hüviyeti taşıyan dergide yer alan eserler, türlerine göre edebî ve fikrî eserler, görseller, reklam ve ilanlar olmak üzere değerlendirildiğinde derginin edebiyat tarihindeki yeri daha açık anlaşılmış olacaktır.

Edebî Eserler

Birinci Dünya Savaşı'nın henüz başlamadığı ancak siyasi, sosyal ve iktisadi buhranın tüm dünyayı sardığı bir dönemde yayın hayatına başlayan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, edebiyat ortamı bakımından ise Fecr-i Ati sanat anlayışının yıpratıldığı, Millî edebiyat tesirinde eser veren sanatçıların ekseriyeti tuttuğu, toplumsal meselelerin yanı sıra bireysel his ve düşünceleri içeren eserlerin de verildiği bir devrin ürünüdür. Edebiyat eserleri içerisinde manzume örneklerinin çoğunlukta olduğu dergideki tüm eserler, genç sanatçıların üstat olarak kabul ettikleri Şahabettin Süleyman'ın "Nayiler: Yeni Bir Gençlik Karşısında" başlıklı yazısındaki ilkeler üzerine eser vermeye çalışırlar. Yazıda "*en ziyade ruh-ı esasi-i Türki ile mümteziç*" (Şahabettin Süleyman, 1330: 3) olduğu ifade edilen "Nayi" kelimesinin yabancı hiçbir unsur içermediği üzerinde durulur. Şahabettin Süleyman, her ne kadar gençleri kendi yönlendirse de yazısında gençlerin sanat anlayışlarını aktaran bir yansıtıcı vazifesini yüklenmeyi tercih eder ve "Yeni Nesil" sanatçıların fikirlerini "gençler bana anlattıklarına göre daha derinlere, bidayet-i saltanat-ı Osmaniyana hatta Rum Selçukilerinin son devirlerine kadar gitmek, şiir-i Osmaniyi menbaından ahz etmek ve bu mayayı yeni nazariyat-ı bediiye ile mezc" (Şahabettin Süleyman, 1330: 3) etmek şeklinde ifade eder. Mazideki bazı sanatçıların üslup, ses ve manada yakaladıkları orijinaliteyi ve derinliği modern olanla birleştirmeyi ve bu maksatla özgün ve millî eserler vücuda getirmeyi şiar edinen genç sanatçıları destekleyen Şahabettin Süleyman, Mevlâna'yı kaynak olarak merkeze aldığı yazısında Mevlâna'yı Yunan felsefesiyle, Platon'la ve geniş bir cephe dâhilinde "Bahr-i Sefit" yani Akdeniz Havzası'yla ilişkilendirir. Eserlerin Yunan sanat eserlerinde olduğu gibi sadelikle dolu ve süsten uzak bir üslupla Şark sanatının şaşasından arındırılmış biçimde olması gerektiğini ifade ederek hem Yahya Kemal'e hem de Millî edebiyatçıların sanat anlayışlarına yaklaşan bir sanat tavrının çerçevesini meydana getirmiş olur.

Dergide umumiyetle Şahabettin Süleyman'ın genç sanatçıların edebî anlayışlarını ayrıntılarıyla ifade ettiği yazısının etkileri manzumeler, mensureler, edebî tetkiklerde kendini açıkça gösterir. Bu üç başlıkta edebî ürünlerin incelenmesi Nayilerin sanat anlayışlarının daha bariz bir şekil almasını sağlayacaktır.

Manzumeler

Derginin edebî ürünleri içerisinde manzumeler başlığıyla yer alan şiirler, genel hatlarıyla Şahabettin Süleyman'ın "Nayiler" olarak edebiyat dünyasına ilan ettiği genç sanatçıların edebî anlayışlarının tesirini taşımaktadır. Bu manada genç sanatçıların şiirlerinin bir tarafı Batı menşeli sembolizmin ses, ritm ve imgelere önem veren, diğer tarafı Mevlâna, Yunus Emre gibi zirve şahsiyetlerin, divan şiiri ustalarının kimi dizelerinde yakaladıkları orijinalliği yakalamak isteyen bir sanat anlayışını içerir. Derginin üç sayısında Orhan Seyfettin (Orhan Seyfi) Hıfzı Tevfik, Halit Fahri, Safi Necip, Elif Rı, Faik Ali [Ozansoy], Nâzım Tevfik, Şahabettin Süleyman, İhsan Raif, Enis Behiç, Yusuf Mazhar ve Mustafa Haluk manzumeleriyle yer almıştır.

Hıfzı Tevfik'in derginin ilk sayısında yer alan "Ney" başlıklı şiiri, Nayilere ithafla başlar. Bir masal atmosferinin yaratılmaya çalışıldığı dizelerde gecenin esrarlı karanlığındaki gizli ses, "ney"le tamamlanır.

"Sanki rüya görür bütün eşya
Öyle dalgın ve bihaber uyumuş,
İnce bir nura örtünen dünya
Yatmış avare, kimsesiz, hamuş" (Hıfzı Tevfik, 1330: 2).

Söyleyici, gecenin karanlığında bütün eşyaların rüyalara daldığı, tüm dünyanın uyuduğu, sessizliğe gömüldüğü bir anda; insan, tabiat ve gerçeklikle harmanladığı bir imgeler âlemi yaratır. Bu âlem, zaman noktasında karanlığı ve esrarı içinde barındıran geceyle ifadesini bulur ve gece, sessizlikle iç içedir. Söyleyicinin insanların dünya telaşlarının azaldığı bir zaman dilimini seçerek tüm dünyayı uykuda tasviri ve dizinin sonunda geçen "hamuş" kelimesinin Mevlâna şiiri ve Mevlevilikle ilişkisi özenle oluşturulmuştur. Mevlâna, kimi şiirlerini "hamuş" kelimesiyle bitirmiş ve insanın ruhi merhalelerinden birinin özelliği olarak konuşmamayı, susma fiilini yani "hamuş" sözcüğünü işaret etmiştir (Şihiveya, 2007: 190). Bu kelimeyi sıklıkla kullanışı Hıfzı Tevfik'in dizelerinde de "sessizlik" ilgisiyle, tasavvuftan uzak olsa da benzer bir izlekle kullanılmıştır.

"Ah! Birden bu samt içinde o ses
Aks eder, sanki bir şehik-i füsün,
Sanki giryen bir zavallı nefes,
Ki verir leyle irtiaş ve cünun" (s. 2).

Söyleyicinin ses- sessizlik tezadıyla zenginleşen dizelerde "samt", "ses", "şehik" ve "nefes" sözcükleriyle tasavvufla yakından ilişkili "ney"den çıkan sese ve o sesin yarattığı ahenge gönderme yapılıır.

"Sorar afaka selsebil u cibal

“Neredendir sekr peyderpey?..
Titreyip sekr içinde ruh-ı leyal:
“Dinle, Gel!- der o, ağlayan bir neye” (s. 2).

Mevlâna, *Mesnevi*'sinin ilk on sekiz beyitinde ney ve insan-ı kâmil ilişkisi üzerinde durur ve ilk beyitinin ilk dizesine “bişnev” [dinle] kelimesiyle başlar. Hıfzı Tevfik'in sözünü emanet ettiği söyleyici, Mevlana'nın kamışlıktan koparılıp atılan “ney” temsiline benzer bir izlekle ağlayan ney'in sesine gecenin sessizliğiyle yeni bir imge âlemi yaratmaya çalışır.

Hıfzı Tevfik'in Nayiler'in sanat anlayışına tamamıyla uyan şiiriyle aynı çerçevede değerlendirilebilecek bir diğer şiir ise Halit Fahri'nin “Tutiname”sidir. Halit Fahri'nin şiirine ad olan *Tutiname*, Hint edebiyatına aittir ve *Binbir Gece Masalları*'nı hatırlatan üslubuyla Doğu edebiyatının anlatmaya bağlı edebî metinlerinin mühim örneklerindedir. Bir papağanın sahibine duyduğu sadakate dayanan *Tutiname*, bir papağanın sahibinin eşinin yasak bir aşka yönelmesini engellemek için sahibi gelene kadar anlattığı yetmiş hikâyeyi içerir. Şiirde, Şark dünyasına ve masallarına has çeşitli kelimelerle bir gizem oluşturulmaya çalışılır.

“Nakl eyliyor güzel tuti yüzlerce menkıbe:
Kasrında eğlenir sarı Rum kızlarıyla şah,
Altın kılıçlı, sırmalı esvaplı padişah
Sultan pür gurura eder kutniler hibe” (Halit Fahri, 1330: 3).

Papağanın naklettiği hikâyelerde yer alan şahlar, Rum kızları, güzel dilberler, kılıçlar, savaşlar, renkli kumaşlar “Tutiname” şiirinde unutulmayarak divan edebiyatı sanatçılarınca sıklıkla çevrilmiş bu eserle yakın bir ilgi kurulmuş olur. Mazide kalan bir hayatın esrarlı havasının yansıtıldığı şiir Nayilerin kaynak arayışlarını yansıtır niteliktedir.

Hıfzı Tevfik ve Halit Fahri'nin “Ney” ve “Tutiname” başlıklı şiirleri tamamen Şahabettin Süleyman'ın beyanname niteliğindeki yazısındaki fikirlerle örtüşür. Bu iki şiire ilave olarak Orhan Seyfettin'in “Sadabat” şiirini de zikretmek gereklidir. Nayilerin divan edebiyatına uzanan kaynak arayışlarında ve bir nevi öze dönüş eylemini içinde barındıran eserleri arasında “Sadabat” şiirinin özel bir yeri vardır. III. Ahmet Devri'yle özdeşleşen Sadabat, ilkin Kâğıthane deresi çevresinde inşa edilen kasra verilen bir adken daha sonra bu kasrın tanınır olmasıyla yöreye isnat edilen bir ada dönüşmüş ve bu yörede yapılan eğlencelerle, Lale Devri'yle ilişkilendirilmiştir. Patrona Halil Ayaklanması'yla zarar gören Sadabat, Osmanlı'nın önemli bir devrinde oluşan yeni bir eğlence kültürünün de adı olarak anılagelmiştir.

“Baygın bir ihtizaz ile bihoş akar dere
Sahillerinde kızlar uzanmış çimenlere...
Narin dudaklarında mücevher piyaleler...
Mestane gamzelerle bakarlar pür ihtiras...” (Orhan Seyfettin, 1330: 34).

Söyleyici, “Sadabat” ismini taşıyan şiirde Kâğıthane Dere’si etrafında bir zamanlar yaşanan eğlenceleri isim ve zaman vermeden tekrar dillendirir. Basit bir telmihle rakkaseleri, divan şiiri güzellerine has özellikleri taşıyan kızları, sahilleri ve deresiyle Lale Devri’nin eğlence hayatını, Osmanlı’nın savaşı geçiren devrinin seçkinlere ait yüzünü esrarlı bir havayla yansıtan “Sadabat” şiiri Orhan Seyfettin imzasını kullanan Orhan Seyfi Orhon’un ilk dönem şiirleri arasındaki yerini alır (Donbay, 2009: 123).

Safahat-ı Şiir ve Fikir dergisinin kadrosunda bulunan genç sanatçıların sembolizmle Anadolu menşeli Türk şiir kaynaklarını bir araya getirme teşebbüslerin tam yansımaları olarak Hıfzı Tevfik’in “Ney”, Halit Fahri’nin “Tutiname” ve Orhan Seyfi’nin “Sadabat” başlıklı şiirlerini saymak mümkündür. Diğer şiirler, Anadolu’nun köklü şiir mirasına doğrudan ya da dolaylı bir gönderme taşımasa da sembolizmle kurulan bağın koparılmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Orhan Seyfettin imzasıyla Orhan Seyfi’nin kaleme aldığı “İlk Kar” başlıklı şiiri Edebiyat-ı Cedide sanatçılarının bilhassa Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin’in tesirlerini taşımaktadır. Tabiatın değişimi, bir devinim içinde sunuluşu ve mevsimlerin çeşitli hususiyetlerinin insan doğasına tesiri bilhassa şiir türünde ilgi görmüştür. Abdülhak Hamit’in romantizmin etkisinde kalarak kent yaşamı ile tabiatla iç içe geçen köy hayatını ve tabiatla insanın karşılaşmasını içeren şiirlerinde eksik tarafını yani pitoresk noksanlığını Cenap Şahabettin, şairliği tekâmülü ölçüsünde işlemiş ve yeni nesil gençlere örnek olacak eserler sunmuştur. Abdülhak Hamit Tarhan’ın *Sahra, Divaneliklerim yahut Belde*, Cenap Şahabettin’in “Elhan-ı Şita”, Tevfik Fikret’in “Yağmur” şiirleri romantizmden, sembolizm ve parnasizme uzanan bazı edebî akımların tesirleriyle Osmanlı şairlerinin henüz yeni keşfettiği birey ve tabiat anlayışını yansıtır. Orhan Seyfettin’in “İlk Kar” şiiri dilde yakaladığı sadelikle “Elhan-ı Şita”dan ayrılmakla beraber şiirin öznesi olarak tabiatı yerleştirip insanı tabiatından ayrılmış bir gerçeklikle sunuşuyla ortaklık taşır.

“Gece kar yağmada... her yer bitap
Yer beyaz setrenin altında nihan
Aldanırlar bu beyaz manzaradan
Doğdu ormanda sanırlar mehtap” (Orhan Seyfettin, 1330: 2).

Tabiatın sakinlerinden kuşlar, diğer tabiat unsurlarıyla beraber şiirde sunulurken kışın gelişi ve karın yağışıyla değişen ve bir manada ölüme yakın bir uykuya yatışla şaşkına dönerler, gerçeklik algılarını yitirirler. Tıpkı kuşlar da insanlarda olduğu gibi baharın ve yazın canlılığını kışın gelişiyle yitirdiğini, bunun pek de olumlu bir tarafının olmadığını düşünürler.

“Nerde köy, nerde ağaç, nerde çemenler, sahra?
-Yere inmiş gibi habide bulutlarla sema
Her gün üstünde uçtukları toprak nerde?
Köyün altında akan sevgili ırmak nerde?” (s. 2).

Toprak, ırmak, ağaçlar, baharı ve canlılığı hatırlatan her şey beyaz karların altında kalır. Söyleyici, şaşkın kuşların tabiat döngüsü karşısındaki çaresizliklerini basit teşbih ve teşhislerle, yine basit semboller ve izlenimlerle yansıtır. Edebiyat-ı Cedide şairlerinden çok da farklı olmayan söyleyicinin tabiata ilişkin yarattığı âlem ve tabiata ilişkin pitoresk, başarısız olmamakla beraber bir orijinalite de içermez; ancak genç şair Orhan Seyfi'nin ilk dönem şiirlerinden olması hasebiyle “İlk Kar” şiiri ayrı bir önem taşımaktadır.

Edebiyat tarihlerinde hecenin beş şairinden biri olarak anılacak Enis Behiç'in Halit Fahri ve Orhan Seyfi'yle bulunduğu dergide bir şiiri vardır. “Hatif” başlıklı şiirinde Enis Behiç, Nayilerin peşine düştükleri “aheng-i deruni”yi yakalamaya çalışır.

“Ahenk-i ihtisas ile her an hitap eder,
Bir ses ki: söylüyor bize cazip neşideler.

Bir ses ki: davet eyliyor ebkârı buseye,
Alkışlıyor gönülleri meftun olun! diye.
Her şeyde bir sükût... ve nerden gelir bu ses?
Bilmem ki ruhları okur sure-i heves?

Şair bu savt-i gaybi mi toplar rûbabına,
Bülbül bu vücut için mi, niçin nalekâr olur?
Ohh, ey sevimli name, teheyyüç getir bana,
Kalbim ve sanıham sana aciz şikâr olur” (Enis Behiç, 1330: 35)

Enis Behiç'in şiirine başlık olan “hatif” kelimesi, seslenmek, çağırmak manasına gelmektedir. Söyleyicinin ses, şiir, şair, tabiat kelimeleriyle inşa ettiği mecazi âlemde şaire aradığı sesi bulduran ve bunu ilham edenin sestem ibaret olduğu iletisi hâkimdir. Şairin ilk dönem şiirlerinden biri olan “Hatif”, Edebiyat-ı Cedide etkilerinin hem dil hem de sanat anlayışı bakımından şairin üzerinde etkilerinin olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Dergide yayımlanan diğer şiirlerden Hıfzı Tevfik'in “Ayrılık İsterken”, Nâzım Tevfik'in “Leyle-i Huzuz” başlıklı şiirleri Edebiyat-ı Cedide

şairlerinin bireysel temalarla yoğunlaşan sanat anlayışlarını içeren özelliklere sahiptir. Hıfzı Tevfik, dergide yayımlanan şiirlerinde Nâzım Tevfik'e göre daha sade bir dil kullanarak sanat anlayışı bakımından benzeştiği Edebiyat-ı Cedide sanatçılarından sade bir dil ve üslup kullanma bakımından ayrılır. Nâzım Tevfik'in dil ve üslubu, ağır, sanatlıdır. Millî edebiyatın kendini hissettirdiği 1914 senesinde yayımlanan "Leyle-i Huzuz" şiiri, dergideki çeşitli dil anlayışlarından birini gösterdiği kadar dergideki sade dille yazılan şiirler göz önüne alındığında Meşrutiyet Devri sanat ve dil anlayışındaki farklılıkları da yansıtır niteliktedir.

"Uryan, ılık gölgeler sarmıştı bir temas,
Leblerde titriyor leb-i hulya-yı ihtiras
Endam-ı şuh abı öperken nesim-i nur
Ka'ında gizlenen süzülen gölgeler uyur" (Nâzım Tevfik, 1330: 18).

Şiirin tamamında etkin olan yabancı tamlamalar, tabiat ve insanın iç içe geçtiği teşbih, teşhis ve istiareler "Leyle-i Huzuz" şiirini Edebiyat-ı Cedide şiir anlayışı sınırlarında tutar. Şahabettin Süleyman'ın Nayiler olarak edebiyat âlemine tanıttığı genç sanatçıların bir araya geldiği *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde Faik Ali ve İhsan Raif gibi devrin tanınmış simalarının da şiirleri vardır. Nayilerin sanat anlayışlarıyla alakalı olmayan, kendi şiir anlayışlarını yansıtan şiirler yazan Faik Ali ve İhsan Raif dergi sayfalarındaki sanat hayatına canlılık ve çeşitlilik getirmişlerdir.

Elif Rı imzasıyla kaleme alınan "Kin Dalgaları" şiiri dergide yayımlanan diğer şiirlerden tema bakımından farklıdır. Bir taraftan Namık Kemal'in "Hürriyet Kasidesi" şiirindeki epik tonun tınılarının hissedildiği şiir öte yandan ve daha yoğun bir şekilde Emin Bülent'in [Serdaroğlu] "Kin" başlıklı şiirinin milliyetçi tavrını taşır. Emin Bülent'in "Kin" şiiri, Victor Hugo'nun orijinal adı "L'enfant" olan ve Türkçeye "Çocuk" adıyla tercüme edilen şiirinden hareketle Giritli Müslümanlara ithafen yazılmıştır. Victor Hugo'nun "Çocuk" şiiri, Yunanların Osmanlı'dan ayrılma hareketleri ve imparatorluk dâhilinde çıkardıkları kargaşaların Yunan lehine Avrupa'ya yansımalarını ve Türk düşmanlığını içerir. Emin Bülent'in 1910 senesinde *Servetifünun* dergisinde yayımlanan şiiri, yeni yeni oluşmaya başlayan millî edebiyat sanat anlayışına oldukça uygun bir tema taşır. "Kin" şiiri, son çeyrek asrını savaşlarla geçiren Türk milletinin duygularını yansıttığı için devrinde önemsenmiş, bu şiire çeşitli nazireler ve tesirinde kalınarak yeni şiirler yazılmıştır (İnce, 2020: 312- 313). Elif Rı imzalı "Kin Dalgaları" başlıklı şiir, Emin Bülent'in şiirinin "kin" temasını taşımaktadır.

"Bugün tahkir olduysa milletimiz, dinmez,
Yüzümüzü kızarttıysa her hatamız, şeynimiz

Evc yolunda canımızı hakka terhin eyledik,
Yarın zafer sancağını taşıyacak kinimiz” (Elif Rı, 1330: 18).

Zafer sancağını taşıyacak “Kin Dalgaları”ndaki kin, “Ben şûre-zâr-ı kalbimi kinimle süslerim” (Kaplan, 1998: 164) diyen Emin Bülent’in söyleyicisinden farklı değildir. Tahkir olan millet, Namık Kemal’in “Hakir olduysa millet şanına noksan gelir sanma / Yere düşmekle cevher sakıt olmaz kadr ü kıymetten” (Göçgün, 1999: 7) dizelerinde Osmanlı olarak tavsif ettiği, Elif Rı’nın Türk milleti dediği millettir. Millî edebiyat sanatçılarının sıklıkla dile getirdikleri Türklük şuuruyla işlenen şiir, devrin siyasal ve toplumsal hadiselerinden etkiler taşıdığı kadar baskın edebiyat anlayışından da yansımalar taşımaktadır.

Dergideki şiirler umumiyetle Edebiyat-ı Cedide’nin sembolizmle yoğrulan imgesel şiir anlayışını, devrin sade dile meylini gösterir özellikler içermektedir. Nayiler ismiyle dergide toplanan genç sanatçılardan Halit Fahri, Orhan Seyfi ve Hıfzı Tevfik gibi şairler bu sanat anlayışına uygun örnekler vermişlerdir. Elif Rı gibi tema bakımından millî edebiyata daha yakın duran “Kin Dalgaları” ve Nâzım Tevfik’in sanatlı bir üslubu tercih eden “Leyle-i Huzuz” başlıklı şiirleri ve “Yeni Nesil” olarak isim yapan genç sanatçıların dışında Faik Ali, İhsan Raif gibi şairlerin şiirleri bir kenara bırakıldığında Nayilerin sembolizme yakın duran imge anlayışlarını merkeze aldıkları, kimi eserlerinde sanatta kaynak olarak eski sanatçıları ve eserlerini örnek olarak benimsedikleri rahatlıkla söylenebilir. Dergide manzume biçiminde yapılan tek tercüme üç sayıda da devam eden Baudelaire’in *Kötülük Çiçekleri*’nden Şahabettin Süleyman’ın yaptığı çevirilerdir. Nayilerin şiir anlayışıyla da örtüşen bu tercüme, Halit Fahri’nin dergide Baudelaire üzerine yaptığı edebî tetkiklerle güçlendirilir. Şahabettin Süleyman’ın “aheng-i deruni” dediği ideal şiir kıstası; orijinal ses, etkileycilik ve mana ile sözcüklerin yarattıkları ahenk bütünü sembolizmle ilişkilendirilebilir. “Pozitivizmin hayattan kovmak istediği rüya ve esrar, edebiyata sembolizmle” (Yetkin, 1967: 76) girmiş, Nayiler namını taşıyan şairlerde de karşılığını bulmuştur. Şahabettin Süleyman’ın “Garp Çiçekleri-Seyyat Çiçekleri” üst başlığıyla ilk sayıda “Kelal-i Ruh”, ikinci sayıda “Takdis” ve üçüncü sayıda “Deniz Kuşu” isimleriyle tercüme ettiği şiir parçaları Türk edebiyatındaki ilk Baudelaire çevirilerindedir (Ahmet Necdet, 2001: 8).

Mensureler ve Hikâyeler

İbrahim Şinasi’yle Batılı manada nesrin kapılarının aralandığı Türk edebiyatında Namık Kemal’in nesirde sade bir üslup yerine sanatlı bir üslubu tercihinin umumiyetle takip edilişi pek de sekteye uğramadan

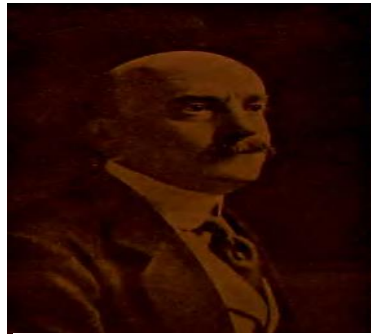
Edebiyat-ı Cedide'nin sanatlı üslubuna eklenmiştir. II. Meşrutiyet'ten sonra şekillenen Türkçülük akımının tesirleri neticesinde sanatçıların zamanla kısa cümlelerle, anlaşılır ve sade bir dille eser vermeye doğru yöneldikleri görülür. Nitekim *Genç Kalemler* dergisinde bayraklaşan “Yeni Lisan” hareketi *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisindeki yazılarda belli ölçülerde kendini gösterir. İlk sayıda Ye Dal imzasıyla yayımlanan “Semalar” başlıklı yazıda hem millî bir tavır hem de kısa ve sade bir ifade dikkat çekicidir. 27 Şubat 1914 tarihinde Türk havacılığının ilk şehitleri olarak tarihe geçen Yüzbaşı Mehmet Fethi Bey ve Üsteğmen Sadık Bey'in bindikleri uçak, Şam'da düşer ve pilotlar şehit olur. 11 Mart'ta Teğmen Nuri Bey bir kaza sonucu şehit olur. Bu hava şehitlerini konu alan “Semalar” başlıklı yazıda insanlığın ve Türklerin semalara yükselme arzusunun hiç bitmediği üzerinde durulmuş ve ilk olarak Cevheri'nin uçmak arzusu sebebiyle ölmesine rağmen bu isteğin hiç azalmadığı, üç hava şehidine kadar uçmak arzusunun Türklerde devam ettiği anlatılır.

“Fakat Cevheri'den sonra şimdi Türk nesli sana üç kurban daha verdi: Fethi, Sadık ve Nuri... Onlar o çocuklardı, mecruh ve malul bir milletin terakkiye, kemale müştak ve susamış Türklüğün onlar gururunu, ümidini, emelini uçup veriyorlardı. Senin gizli, namerdi yollarında mesafeler kat ettiler” (Ye Dal, 1330: 3).

Ye Dal'ın “Tarihçe-i Eyyam” üst başlığı altında yazdığı yazılar “Semalar”, “Madam Kayu” ve “Karagöz ve Hacivat” başlıklarını taşımaktadır. Madam Kayu, [Henriette Caillaux] Fransa Başbakanı Joseph Caillaux'nun eşidir. Madam Caillaux evliliğiyle alakalı skandal bir haber yapacağı düşüncesiyle *Le Figaro* gazetesinin editörü Gaston Calmette'i öldürür. Bir skandalı ortadan kaldırmak düşüncesiyle gazeteci Calmette'i öldüren Madam Caillaux, “dile düşmek”ten kurtulamayacak, Osmanlı basınında dahi gündemi uzun süre meşgul edecektir.

Resim 2. İkinci sayının kapak fotoğrafı

Resim 3. Joseph Caillaux'a ait görsel

“Madam Kayu” başlıklı yazıda sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Yazının ilginç özelliği ise hürriyet fikrinden söz etmesi, kadının özgürce hareket etmesi gerektiği düşüncesini savunmasıdır. Bu düşünceden hareket eden yazar, Madam Caillaux’nun cinayete tevessül etmesini hürriyetine yapılan tecavüze bağlar ve katili günahsız bulur. Yazının pozitif bir ayrımcılık içerdiği söylenebilir. Kadının eline silah almasını erkek cinsiyle eşitliğine bağlayan yazar, Madam Caillaux’u neredeyse hürriyet kahramanı ilan eder. “Bu meseleyi bence kadının lehine hâletmek zaruridir. [...] O silah kullanırken bile bir maşuka gibi hareket ediyor [...] Madam Kayu zevcini seviyordu, tahammül edemedi, öldürdü. İşte hakikat!” (Ye Dal, 1330: 17- 18). Ye Dal imzalı bir diğer yazı “Karagöz ve Hacivat”ta da yazarın diğer yazılarında olduğu gibi kıvrak ve sade bir dille süssüz bir anlatım tercih edilmiştir. “Atalar sözünden vazgeçemem. ‘Vur patlasın çal oynasın’ bu bir düsturdur ki asırlarla Osmanlı hâkimiyetine icra-yı tesir etmiş ve ‘Çek beşer beşer’ sözünün paraya tatbikiyle her yerde eğlenceler, kahkahalar, sefahatler uyandırmıştır” (Ye Dal, 1330: 33). Ye Dal imzalı yazarın üslubu, dergideki diğer yazılarda umumiyetle yakalanan sade ve açık anlatımla kıyaslandığında Millî edebiyat anlayışına çok daha yakındır.

Derginin önemli mensure yazarlarından biri de Şahabettin Süleyman’dır. “Nayiler, Yeni Bir Gençlik Karşısında” başlıklı yazısıyla Şahabettin Süleyman, derginin edebiyat tarihlerinde isminin sıklıkla geçmesine sebep olmuştur. Bu yazının önemi zaten *Rûbap* dergisinde edebiyat hayatları başlayan bir grup gencin “Yeni Nesil”, “Nesl-i Ati” gibi adların dışında varlıklarının duyulması, çerçevesi belirlenmiş bir sanat anlayışı ve Nayiler adıyla tanınmasından kaynaklanır. Yazarın bir diğer yazısı “Korku” başlığını taşımaktadır. “Korku” başlıklı mensurede, dünyanın büyük bir savaşa hazırlandığı, Osmanlı’nın ise Balkanlarda birbiri ardına çıkan savaşlarla genç nüfusunu kaybetmeye başladığı, ağır kayıplar verdiği senelerdeki sıkıntılar dile getirilmektedir. Şahabettin Süleyman, yazısını millî hislerin tesiriyle “1329- 1330 senesi İstanbul Sultanisi son sınıf efendilerine” (Şahabettin Süleyman, 1330: 19) hitaben yazmıştır. İstanbul’u kaybetme korkusunun mermerden bir yılanla benzetilerek yer yer tekrarı, millî hislerin bütün cümlelere yansıdığı yazıya, şiirsel ve sanatsal bir nitelik kazandırır. Genel olarak sade bir dille, kısa cümleler kullanmayı tercih eden yazar, az da olsa terkipli ifadeleri de kullanır.

Safi Necip’in “Siyah” başlıklı mensuresi, dergide yazılan mensur şiir türünü hatırlatır nitelikteki tek eserdir. Birbiriyle ahenkli kelimelerin ve seslerin tekrarıyla yakalanan ritmin sağladığı musiki siyah rengin yazardaki

çağrışımlarını içerir. Yusuf Mazhar isimli yazarın “Unutulurken” başlıklı yazısı unutulmak üzerine kısa bir denemedir. Mustafa Haluk imzasıyla kaleme alınan “Siyah Saçlı, Siyah Gözlü Kadın” başlıklı mensure, Safi Necip ve Yusuf Mazhar’ın mensurelerinden çok farklı bir özellik taşımaz. Mensurenin hem sade dille yazılması hem de aşk teması etrafında ilerlemesi, yazıda karamsar bir bakışla sevgiliye yaklaşılması bu mensurelerin ortak özellikleri olarak sayılabilir.

Dergide hikâye türünde ise Selahattin Enis, Safi Necip, Ömer Seyfettin ve Yakup Salih’in isimleri yer almaktadır. Ömer Seyfettin’in “Gayet Büyük Bir Adam” başlıklı roman tefrikası şeklinde sunulan eseri dışındaki hikâyeler henüz isimleri edebiyat âleminde yeni duyulan sanatçıların kaleminden çıkar. “Gayet Büyük Bir Adam”, derginin ikinci sayısında her ne kadar roman olarak tanıtılsa da tefrikanın devamı gelmez, dergi üçüncü sayıdan sonra yayımlanmaz. Ancak rahatlıkla söylenebilir ki Ömer Seyfettin’in bu yarım kalan tefrikası, *Efruz Bey* adında romanlaşacak eserinin ilk hâlidir. 1902 senesinde ilk hikâyesini yayımlayan Ömer Seyfettin, 1914 senesine geldiğinde Modern Türk hikâyeciliğinde belli bir yer edinmiş, “Gayet Büyük Bir Adam” gibi önemli eserlere ve hikâyelere imza atmıştır. Ömer Seyfettin’in dil ve üslubundaki sadeliğe rağmen anlatımında yakaladığı akıcılık ve kıvraklık dergideki diğer hikâyecilerde bu ölçüde görülmez. Türk edebiyatında henüz yeni bir isim olan Selahattin Enis, natüralizmin başarılı örneklerini vermeye başlamış, dergide yayımlanan “İsyân” başlıklı hikâyesinden önce *Nevsal-i Milli*’de “Bir Kadının Son Mektubu” başlığıyla yazdığı hikâyesiyle dikkatleri üzerinde toplamıştır (Cevdet Kudret, 1970: 202). “İsyân” başlıklı hikâyesiyle devrinin alt ve orta sınıf insanların yaşamlarını en canlı biçimiyle ve gerçekçi bir biçimde vermeye başlayan Selahattin Enis, bu tavrını devam ettirir. Mütareke Devri hayatının sıkıntılarını ve ıstıraplarını genelde kadınların ahlak düşüklükleri ve fuhuş üzerinden verecek olan Selahattin Enis, toplumda yaşanan sınıfsal tezatları en çıplak ve açık şekliyle yansıtır. “İsyân” başlıklı hikâyesinin altyapısını, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı’da birbiri ardına yaşanan savaşlar, sosyal, siyasal ve iktisadi büyük kayıplar oluşturur. Hikâyelerinde ve “İsyân” hikâyesinde de bu kayıp ve olumsuzlukların dar gelirli insanların yaşamlarında ne şekilde etkileri olduğunu karamsar ve natüralist bir bakışla tasvir eder, canlandırır. “Bugün karımın ölümü karşısında, açlık içinde ölen karımın perişan na’sı sefili karşısında teselliden ve şifadan mahrumum, artık insanlardan teselli ve şifa istemiyorum” (Selahattin Enis, 1330: 13). Hikâyenin tamamındaki karamsarlık, aynı zamanda hikâyenin anlatıcısı da olan fakir ressamın karısının hastalığına ve açlığına bir çare bulamayışıyla

gelişir, büyür ve ressamın tablolarını hak ettiği fiyata satamayışı karşısında onları ocakta yakmasıyla sonlanır. Havanın soğukluğu, sanat eserinin para etmeyişi, kimi insanların sıcak evlerinde mutlu yaşayışları, fakir ressam ve karısı arasında soğuk- sıcak, zengin- fakir, aç- tok tezatlarını oluşturur. Açlık ve hastalıktan ölen kadın için fakir ressamın tablolarını yakarak hasta kadının son anında sıcak bir ortam yaratma eylemi devrin iktisadi ve sosyal hayatıyla beraber düşünüldüğünde ciddi bir isyan olarak yorumlanabilir. Bazı tamlamalar ve dili kullanmadaki savrukluklar hariç tutulursa Selahattin Enis'in hikâyesinde Ömer Seyfettin kadar olmasa da belli bir ölçüyü tutturmaya başladığı söylenebilir.

Dergide “Deli” başlıklı hikâyesiyle yer alan Safi Necip, sık tekrar eden kelimelerle yalnızlıktan akli muvazenesini yitirmiş bir ruh hastasının birkaç gününü anlatır. Kahraman anlatıcının varlığıyla samimi bir atmosfer yaratılan hikâyede; nöbet geçiren, krizler geçiren, sanrılar yaşayan ruh hastasının ağzından aktarılan hikâye, şuurlu olarak seçilen belli kelimelerin tekrarıyla bu nöbetlere gerçeklik katmıştır. “Yine korkuyorum, gölgelerden, karanlıklardan, yıldızlardan yine korkuyorum, içimdeki budala korkudan korkuyorum, ah, bhusus o kadından, o bulduğumu zannettiğim mürai kadından, o yalancı karımı boğmaktan, öldürmekten korkuyorum” (Safi Necip, 1330: 20). Şehir hayatında kendi korunaklı alanına hapsolmuş, iletişim sorunları yaşayan, gerçekle hayalin birbirine girdiği bir hayatı sürdürmekte zorlanan hikâye kişisi, henüz tekâmül seviyesine erişmekte olan Türk hikâyeciliğinde yeni temaların doğurduğu, Batı edebiyatının tesiriyle şekillenen hikâye kişilerindedir. Yabancı kelime sayısı çok az olan hikâye, dil ve üslup bakımından da bir öze dönüş hareketi yaratmaya çalışan Nayilerin sanat anlayışına uygun niteliktedir.

Dergide hikâyesi yayımlanan bir diğer kişi Yakup Salih'tir. Halit Fahri (2016: 16) anılarında *Rûbap* dergisinden bahsederken ismini geçirdiği Yakup Salih hakkında hiçbir bilgi vermez. Yakup Salih'in o tarihlerden sonra ne yapıp ettiğini bilmediğini ifade etmekle yetinir. “Ricat” başlıklı hikâyede anlatıcı kahramanın ruh hâli, santimental ifadelerle tasvir edilmiş, romantizmin aşırı hisli ve coşkun havasını hatırlatan bir üslupla parası için kullanılmış tipik bir âşığın hikâyesi anlatılmıştır (Yakup Salih, 1330: 46-48). Evine ve onu sevenlere ancak hiç parası kalmadığında ricat eden anlatıcı kahraman, Tanzimat sanatçılarının eserlerinde sıklıkla kullandıkları tecrübesiz erkek âşık tipine benzer. İsmi verilmeyen anlatıcı kahramanın sadece hislerinin anlatıldığı hikâye benzerlerinden çok da farklı olmayan özellikleriyle dergide yayımlanan diğer hikâyelerden de farklılık gösterir.

Araştırma ve İnceleme Yazıları

Bu başlık altında edebiyat, tarih ve bilim sahalarındaki yazıların muhteşemlikleri hakkında bilgiler verilerek *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin yayın ilkelerine uygunlukları da değerlendirilmiş olacaktır. Derginin edebiyat ürünleri incelendiğinde çoğu yazarın eserlerine yoğun bir karamsarlık, korku, olumsuz çağrışımlar yerleştiği neticesine varılır. Bunun birkaç temel sebebi üzerinde durmak mümkündür. Birbiri ardına savaflara girerek ciddi toprak kayıpları yaşayan bir milletin mensubu olmak, sembolizm, natüralizm gibi edebî akımların ve Edebiyat-ı Cedide sanatçılarının etkilerine açık okumalar yapmak ve sanatçıların şahsiyet özellikleri bu sebeplerden en olasıdır. Ancak bu sebepler arasında en etkili olanı belirlemek ve kanıtlamak bu çalışmanın amaçları arasında yer almadığından dergide kendisine çokça yer verilen Baudelaire'in tesirinden bahsetmekle yetinilecektir. Şahabettin Süleyman'ın *Kötülük Çiçekleri*'nden yaptığı şiir çevirileri, Halit Fahri'nin derginin ikinci ve üçüncü sayılarında yer alan Baudelaire üzerindeki edebî tetkikleri Fransız şairin dergide ne kadar önemsendiğini gösterir niteliktedir. Baudelaire'in Paris şehrini kötülükleri, insanda yarattığı iç sıkıntısı, maraziyet ve hüznle iç içe sunuşu bilhassa mensure ve hikâyelerdeki karamsarlık ve kötü ruh hâliyle örtüşmektedir.

Resim 4. C. Baudelaire'e ait görsel

Halit Fahri'nin derginin her iki sayısında da teferruatıyla incelemeye çalıştığı Baudelaire çocukluk, gençlik çağlarından itibaren edebî şahsiyetine yansıyan her türlü özelliğiyle beraber verilir. Şairin adını taşıyan yazının tercüme mi yoksa Halit Fahri'ye ait telif bir inceleme mi olduğu kesin değilse de Halit Fahri'nin yabancı kaynaklardan bir hayli istifade ettiği açıkça söylenebilir. Halit Fahri'nin tespitleri literatürde Fransız şairle alakalı yorum ve yargılarla örtüşür niteliktedir. Yazıda, “Bodler”i yirminci asrın

hasta ruhunu en büyük bir muvaffakiyetle terennüm eden bir şair olarak” (Halit Fahri, 1330: 19) tavsif eden yazar, Fransız şairin kendi özgün üslubunu bulurken klasikleri ve eskileri görmezden gelmediği üzerinde dikkatle durur. “Bodler eski üstatların kıymet-i tarihçesini inkâr etmemekle beraber onları numune-i ittihaz eylemekliğin katiyen aleyhinde bulunurdu” (s. 22). Baudelaire’in sanatta nesil farklılığı ve tesirlenme meselesini içeren düşüncelerine bazı yönleriyle tersi istikamette ilerleyen Nayilerin bir akım oluşturamayışlarının temelinde Fransız şairin bir zamanlar kendi şiir serüveni dâhilinde vardığı noktaya “Yeni Nesil” sanatçılarının henüz varamayışı; ancak bu istikamette yol almaları yatmaktadır. Halit Fahri, Fransız şairin döneminde aldığı tenkitler üzerinde de durur. Nitekim kendilerini de yenilikçi edebiyat anlayışının bir parçası olarak gören Halit Fahri, Baudelaire’in şiirlerine yansıyan Paris sokakları ve insan hâllerindeki çirkinliklerin hoş karşılanmayıışına karşı çıkar. “Bodler’in şiirleri vakıa pek iğrenç safhalar üzerinde dolaşarak medeniyetin çirkin perdelerini de kaldırmıştır. Ve pek çok kimseler bunun ahlaksızlığı tevlit eylediğini söylüyorlar. Fakat bu nazariye yanlıştır” (s. 37). Şairin kent hayatının iç sıkıntıları ve olumsuzluklarına verdiği önemi bir hikâye yazarı olsa da Selahattin Enis’in şehri, kadın ve insanları tasvirlerinde benzer bir anlayışı görmek mümkündür.

“Tenkidat-ı Edebiye” başlığı altında “Bir Şiir-i Hayal İçin” yazısını yayımlayan Selahattin Enis, “İsyân” başlıklı hikâyesinden sonra bir başka sıfatla, münekkit sıfatıyla dergi sayfalarındaki yerini alır. Selahattin Enis, Halit Ziya Uşaklıgil’in “Bir Şiir-i Hayal” başlıklı eseriyle uzun bir sessizlikten sonra edebiyat dünyasına dönüşünü önemli bulur; ancak Türk hikâyeciliğinde mühim bir yer işgal ettiğine kani olduğu Uşaklıgil’den beklediği özellikleri taşıyan bir eser çıkmamıştır. “Halit Ziya Bey’i böyle uzun bir devre-i atalet ve sükunetten sonra koltuğunda yeni bir eserle görmek isterken onu sahifeleri tozlara bulanmış böyle eski bir kitapçıkla karşımızda bulduğumuz zaman mütehayyir olduk, ondan da diğer arkadaşları gibi mana-ı ilhamının kurduğundan şüphe ettik” (Selahattin Enis, 1330: 40). “Yeni Nesil” genç sanatçıların varlıklarını ispat ederken isim yapmış sanatçıları tenkit etmekle işe koyuldukları düşünülürken Selahattin Enis’in Halit Ziya gibi nesir sahasında güçlü bir ismi olumsuz manada eleştirmesi gayet mantıklı görülmektedir. Aslında Halit Ziya ve Edebiyat-ı Cedide’nin sanat anlayışından çok onları takip eden Fecr-i Ati mensuplarını karalamak isteyen Selahattin Enis, Halit Ziya ve neslinin şeklen de olsa nesirde bir inkılap yaptıklarını kabul ederek onları Nayilerin tamamlayacağı düşüncesini savunur. “Bu yalnız şekli bir inkılap olduğu içindir ki husule

getirdiği eser daha bariz bir surette görülüp his olunuyor. İşte biz Nayiler de Üdeba-ı Cedide'nin edebiyatımızda husule getirdiği bu inkılabı, ruhi ve esasi bir inkılap ile etmam eylemek istiyoruz" (s. 41). Selahattin Enis'e göre Nayilerin yapmayı amaçladıkları inkılap, Edebiyat-ı Cedide sanatçıları ve Fecr-i Ati'den Şahabettin Süleyman ve Yakup Kadri [Karaosmanoğlu] bir kenara bırakıldığında geriye kalan kişilerle yaratılamayacaktır. Selahattin Enis, her ne kadar Türk edebiyatına katkılarını belirtse de isimlerini saydığı kişileri de kendi sanat anlayışlarından farklı görür. Nayileri Türk kimliğine yakışır konu, tema, üslup ve lisan anlayışı yaratma uğraşı sebebiyle evvelki devirlerin sanatçılarından ve Halit Ziya'dan kalın hatlarla ayırır. "Halit Ziya Bey, bunlardan evvelki devre, yani Üdeba-ı Cedide'ye mensup olduğu için kendisini daima eserlerinde, Türk'ten başka bir ruh ile, mürai ve namussuz bir devrin lisan ve hususiyetiyle görüyoruz" (s. 41). Nayiler, bir öze dönüş hareketini, üslupta ve konuda yerliliği, sadeliği temsil ettiğinden ve Selahattin Enis de bu fikri savunduğundan yazısında Halit Ziya'yı ilerleyen her cümlesiyle biraz daha olumsuz manada eleştirir. "Fakat maalesef Garptan iktibas ettiği bu maye-i hariciyeyi kendi maye-i dâhilisiyle mezc ve tahlit edememiştir. [...] Halit Ziya Bey kaşlarının altına iliştilmiş bir 'monokl' ile bir Fransız gözüyle muhitini seyretmiştir" (s. 41). Halit Ziya'yı millî olamamakla suçlayan Selahattin Enis, Cumhuriyet'le beraber güçlenecek Millî edebiyat anlayışında Türk aydın ve sanatçısının ithal fikir ve hislerle donanmasının kıyasıya tahlil ve eleştirisinin yapılacağı bir zeminin de meydana gelmesine kendi cephesinden yardımcı olmuştur. Yabancı fikir ve hislerle donatılan ithal tiplerin gezindiğini iddia ettiği *Aşk-ı Memnu* romanını misal vererek "Bir Şiir-i Hayal" münasebetiyle Halit Ziya'nın zamana uygun eserler veremediğini, eski eserlerinin de artık okunmadığını ifade eder. Her ne kadar sadeleşen bir lisanın hüküm süreceği, yerli olay ve kişilerin çevresinde gelişen anlatmaya bağlı edebî metinlerin revaçta olacağı Cumhuriyet senelerinde de üstat kabul edilen Halit Ziya gibi kült bir sanatçıyı eleştirerek sesini daha çok insana duyuracağı düşüncesinde olan Selahattin Enis, kendinden öncekilerin ve sonraki devirdeki genç sanatçıların "eski" olanı tahrip etme eylemini tekrar eder. "Şurada istitraden söyleyeyim ki 'Loti' bir Fransız olduğu hâlde bütün nakısalariyle beraber Türkleri Hailt Ziya Bey'den daha doğru bir gözle görmüş ve göstermiştir" (s. 41). Genç sanatçı Selahattin Enis, eleştiri türüne hâkim olamadığını sürekli olumsuz değerlendirmelerde bulunarak gösterir ve bu hâlde iyi eleştiri yapılacağını düşünür bir tavırla her cümlede savunduğu fikirle tutarlı olmak kaydıyla Halit Ziya'yı ve sanatını küçümser. "Ziya Bey 'Şiir-i Hayal'ı neşretmekle, zannederim, beyhude bir zahmet, beyhude bir masraf ihtiyar ettiler" (s. 41). Halit Ziya'nın sanatının millî hususiyetler taşımadığı fikriyle

ilerleyen yazıyı iki bölüme ayırmak mümkündür. İkinci bölümde hikâyelerdeki şahsiyetlerin tavırları, konuşmaları ele alınarak ve hikâyelerden örnekler verilerek eserin gayri milliliği ispatlanır. Selahattin Enis yazısında umumiyetle empresyonist bir eleştiri anlayışını sürdürerek aşırı yorumlar yapar. “Korkudan Sonra”, ‘Yalancı Dost’, ‘Küçük Levha’, ‘Haber-i Meşum’, ‘Köy Hatırası’ o kadar adi birer hikâye ki bunlar altına iddia ederim ki Cemil Süleyman veyahut İzzet Melih Bey bile imzalarını koymak için düşünürler” (s. 42). Yazısını Halit Ziya’nın devrinin geçtiği ve hâlâ üstadın aynı lisan, üslup ve bakışla eserler verdiği hükmünde birleştirerek değişimin kaçınılmaz olduğu iletiyle sonlandırır. Selahattin Enis, her ne kadar sade bir dilin kullanılması gerektiğini savunsa da dergide yayımlanan eserlerinde yer yer yabancı tamlama ve sözcüklerden kendini alamamıştır.

Nayiler, modern edebiyatın imkânlarıyla öz kültürün meydana getirdiği eski edebiyatın çeşitli hususiyetlerini harmanlamayı hedefledikleri sanat anlayışlarını dergideki bazı araştırma ve inceleme yazılarında da kanıtlamışlardır. “Sahaif-i Eslaf” ya da “Sahaif-i Mensiye” başlıkları altında Türk edebiyatının önemli isimlerinin eserleri ve başarıları hatırlatılmıştır. Şeyh Galip’in “Tardiye”si, Emrah’ın müstezat ve gazellerinden birer örnek, Bayburtlu Zihni’nin rubailerinden örnekler göstermektedir ki Nayiler hedeflerine ulaşmak için çalışmaktadırlar.

“Tetkikat-i Tarihiye” başlıklı yazılarda Osmanlı tarihinin okuyucuda merak uyandıracak dönemlerinden hadiseler seçilmiştir. Popüler tarihçilik anlayışının ürünleri içerisinde değerlendirilebilecek bu yazılardan Mustafa Ragıp imzalı olanı “Sultan İbrahim’in Hal’ ve Katli” ve Ahmet Refik [Altınay] imzalı yazı ise “Cellat Kara Ali” başlığını taşımaktadır. Cumhuriyet Dönemi’nin popüler tarih yazarları arasında ilk akla gelen isimlerden biri olan Ahmet Refik’in ilk dönem yazılarından biri olan “Cellat Kara Ali” olsun ister Mustafa Ragıp’ın Sultan İbrahim’i konu edinen yazısı olsun her iki eser de Nayilerin öze dönüş anlayışıyla uyduğu gibi romantizm edebî akımının sanatta şekillenen millî tarih temalarını kullanmasıyla da örtüşür. Osmanlı’nın parlak devirlerine atıfların yapıldığı yazılar olmasa da her iki yazının amaçları arasında söylenebilir ki devletin düştüğü zafiyeti gözler önüne sererek “şimdi”nin meselelerinin halledilebileceği düşüncesini okuyucuda uyandırmak vardır; ancak yazıların popüler tavrının ağır basışıyla bu düşünce arka planda kalmıştır.

Derginin kadın haklarıyla alakalı bir kısmı vardır. “Hayat-ı Nisvan” başlığı altında Sin Ha imzasıyla “Osmanlı Kadınlığı Hakkına Doğru” ve

Yusuf Mazhar imzasıyla “Bugünkü Osmanlı Kadınlığı” adlı yazılar kaleme alınmıştır. 1908’den sonra görece bir hürriyet havasının Osmanlı sosyal hayatında hissedilmesiyle kadın haklarına ilişkin tartışmalar, yenilikler ve düzenlemelerin yolu açılmış, modern manada kadın kimliği ve haklarına ilişkin çalışmalar hızlanmıştır. Derginin yayımlandığı 1914 senesine gelinceye kadar kadın hakları konusunda belli merhaleler aşılmıştır; ancak Cumhuriyet idaresindeki inkılaplarla güçlenecek kadın hakları o yılların Osmanlı kadınları için henüz yeterli değildir. Birçok dergi ve gazetede modern kadınlığın sınırları erkek ve kadın yazarlarca tartışılmış, kimi yayınlarda, *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde olduğu gibi, kadın hakları tarihi ya da muhtevası konusunda öğretici metinler de kaleme alınmıştır. “Osmanlı Kadınlığı Hakkına Doğru” başlıklı yazıda Eski Türklerde kadının konumuna, Osmanlı sarayında kadın sultanların yerine ve II. Meşrutiyet’ten sonra modern manada kadın kimliğinin ortaya çıkışına değinilir. Yazıda bilhassa Teali-i Nisvan’a ve kurucularından biri olan Halide Edip’e [Adıvar] özel bir yer ayrılır. Halide Edip’in Türk kadın yazar olarak tavsif edildiği yazıda, Osmanlı kadınının Batı’daki hemcinslerine benzer bir konuma yakın bir zamanda erişmesi temennisini içeren sözlerine yer verilir: “Halide Edip Hanım da nutkunun başlarında metin ve kat’i bu temennide bulunuyor. Ve ümit ve temenni edelim ki Garplı hemşirelerimizin ahlakı, içtimai ve zihni muvaffakiyet ve faaliyetlerine alenen iştirakimiz pek uzak bir atide olmayacaktır” (Sin Ha, 1330: 19). Yusuf Mazhar’ın “Bugünkü Osmanlı Kadınlığı” başlıklı yazısı ise II. Meşrutiyet’in ilanından sonra sıklıkla dile getirilmeye başlanan ve devrin en rağbet gören akımlarından biri olan “feminizm”i konu edinir. Yusuf Mazhar, kadınların haklarını kazanma konusunda bir hayli mesafe kat ettiklerini dile getirirken samimiyetle kadınların yanında olduğunu açıkça dile getirir. “Bugünün kuru gürültücü, nümayişperver gençliğine her hususta ticarete, sanatta, maarifte, vatanperverlikte, şecaat-i medeniyede hatta edebiyatta bile muvaffaktır” (Yusuf Mazhar, 1330: 44). Samimi bir yaklaşımla “hatta edebiyatta bile” başarılı olan kadın yazarlara Halide Edip’i örnek veren Yusuf Mazhar, İngiltere’deki süfrajet hareketlerindeki “gürültülü” hâle özenen “günümüz gençlerini” zaten birçok sahada kendini gösteren Osmanlı kadınına yakıştırmaz. Osmanlı kadınlığı hakkında yazılan her iki yazı da eşitlik ilkesi üzerinden modern kadının toplumdaki yerinin önemi vurgulanır.

Dergide yayımlanan fikir yazıları, modern ve akılcı bir anlayışın tesirinde sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak kaleme alınmışlardır. Edebiyat, kadın, sanat, tarih, felsefe gibi sahalarda yazılan tüm yazılar Batılılaşmaya

uygun yazılmış, devrinde modern bir anlayışla çıkarılan diğer edebiyat ve kültür dergileriyle aynı özellikleri taşımıştır.

Görsel Malzeme, Reklam ve İlanlar

Üç sayı yayımlanan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde görsel malzeme, ilan ve reklam yok denecek kadar azdır. Birinci sayıda herhangi bir görsel, ilan ya da reklam yer almamaktadır. Ancak ikinci sayıda derginin bazı sayfalarında görseller kullanılmıştır. Osmanlı basınına bir hayli meşgul eden Henriette Caillaux'nun karıştığı cinayet davasıyla ilgili ve Fransız şair Baudelaire'e ilişkin yazıyı desteklemek için görseller kullanılmıştır. Cinayetin işlendiği *Figaro* dergisinin yazarına ait odanın ve Caillaux ailesine ait fotoğraflar ekseriyeti oluşturur.

Resim 5. Henriette Caillaux'nun işlediği cinayetin görseli

Derginin ikinci sayısında görsellere yer verildiği gibi çeşitli ilanlar da yayımlanmıştır. Bunlardan ilki *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinden evvel genç sanatçıların bir araya geldikleri ve kısa ömürlü olan *Nihal* dergisinin abonelerine çeşitli kolaylıklar sağlandığına dair ilandır. *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin de basıldığı “Zarafet Matbaası”nın ilanı bu sayıdan itibaren görülür. Diğer ilan ise gelecek nüshadan itibaren Fransız yazar Marcel Prévost'un bir romanının tefrika edileceğine dair ilandır. Ancak dergi bir sayı daha çıkacak ve adı zikredilen yazarın eseri de tefrika edilmeye başlanmayacaktır. *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi ilan sayfasında “İtizar” başlığıyla üçüncü sayıda görsel kullanamadıkları için özür mahiyetinde kısaca bir yazı yayımlar. Bu mazeret belirten bir cümlelik yazıda özrün sebebi açıklanmadan tefrikaların ve görsellerin mecburiyetten yayımlanmayacağı okuyucuya bildirilir. Bunun ekonomik sebeplerden kaynaklanmış olması muhtemeldir. Üçüncü sayıdaki ilk ilanda Mirliya Mehmet Fahri'nin *İşkodra Tarih Harbi* başlıklı eserinin tanıtımı yapılır. *Talebe Defteri* dergisinin başarılarını içeren ilanın hemen altında Yusuf Ziya'nın [Ortaç] Türk edebiyatına kazandırıldığı müsabakanın neticesinin bildirildiği ilan yer almaktadır. “Muhabere-i Aleniye: Yusuf Ziya Bey'e:

Görüşmek üzere pazar günü iki buçuktan sonra idarehanemize teşrifiniz rica olunur” (1330: yok). Bu ilan, bilhassa Yusuf Ziya Ortaç’ın edebî kişiliği hakkında çalışan araştırmacılar için ayrı bir önem arz etmektedir. Son sayıda derginin diğer sayılarında görülmeyen ilanlar göze çarpar. Bunlar “Zarafet Matbaası”, “Kadınlara Terbiye-i Bedeniye”, “Doktor Papazyan”, “Kitaphane-i Abbas”, “Edirne Yazıhanesi”, “Fotoğrafhane-i M. Safa” isimlerini taşıyan çeşitli müessese ve eserlere ait ilanlardır. Modern şehir kadınının ihtiyacı olan türde sağlık ve güzellik bilgileri içeren *Kadınlara Terbiye-i Bedeniye* başlıklı esere ait ilan, kadınların Osmanlı’da 20. yüzyılın siyasi, sosyal ve iktisadi şartları gereği toplumsal hayatta görünür oluşunun yansımalarından biri olarak değerlendirilebilecek türdedir. Devrin siyasi ve sosyal şartlarının yansımalarını taşıyan bir başka ilan da “Fotoğrafhane-i M. Safa” ismiyle yayımlanır. İlan, Türkçü yaklaşımıyla ve millî iktisadın yansımalarını içerişiyle dikkat çekicidir.

“Ticarette muvaffak olmayacaklarını kat’i bir lisan ile söyleyen ecnebilere karşı artık handeriz olabiliriz. Çünkü birçok dindaşlarımız adım attıkları yolda kemal-i muvaffakiyetle ilerliyorlar. İşte Beyoğlu gibi seknesi Hıristiyan olan bir yerde genç bir sanatkârimız, fotoğrafçı (M. Safa) Bey müthiş rakiplerine rağmen büyük bir muvaffakiyet gösteriyor” (1330: yok).

Üç sayı çıkmasına rağmen devrin önemli simalarının imzalarıyla zenginleşen *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisindeki ilan, görsel ve reklamlar dönemin siyasi, sosyal ve kültürel tablosunun açıkça görülmesinde yardımcı olacak özellikler içermektedir.

Sonuç

Türk şiirindeki kaynak arayışlarının bir ürünü olan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, *Rübap*, *Kehkeşan* ve *Nihal* dergilerinde varlıklarını duyurmaya çalışmış, Fecr-i Ati sanatçılarına ve bu edebî grubun sanat anlayışına karşı çıkmış, modern Türk şiirinde yenilik yaratmaya uğraşan bir grup genç sanatçının ve onları yönlendiren Şahabettin Süleyman’ın destekleriyle ortaya çıkmıştır. Edebiyat tarihlerinde Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon, Enis Behiç Koryürek, Hıfzı Tevfik Gönensay, Selahattin Enis Atabeyoğlu gibi devrin genç sanatçılarının kendilerini “Nayi” olarak tanıttıkları *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, muhtevası ve devrin edebî ortamıyla ilişkilendirildiğinde adları unutulmuş sanatçılara ve eserlerine, devrin dil ve sanat anlayışının eserlerdeki yansımalarına, ilan ve reklamların devrin sosyal ve siyasi özellikleriyle ilişkilendirilmesine kadar açılan geniş bir yelpazenin görülmesine olanak sağlar.

1914 senesinde yayımlanan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi, 1911’de yayın hayatına başlayan *Genç Kalemler* dergisinin Türk edebiyatını derinden tesiri

altına alan dilde ve edebiyatta millîleşme anlayışından etkilenmiştir. Ancak *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisi yayımlanmadan evvel *Rûbap*, *Kehkeşan* ve *Nihal* dergilerinde Fecr-i Ati'nin yüzeysel ve yenilikten uzak buldukları sanat anlayışıyla savaşa girişen ve kendilerini önce “Yeni Nesil” adıyla ilan eden genç sanatçı grubu, Millî edebiyat anlayışına bir tür seçenek olarak *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde kökleri Mevlâna ve Yunus Emre'ye uzanan, bugünü Fransız sembolistlerle kesişen bir sanat anlayışıyla ortaya çıkarlar. Derginin üç sayısı da incelendiğinde görülmüştür ki Eski Anadolu'dan divan ve halk edebiyatlarına uzanan köklü bir sanat anlayışından beslenmeyi ilke edinen genç sanatçılar- Halit Fahri, Orhan Seyfi, Hıfzı Tevfik, Enis Behiç vd.- amaçlarıyla örtüşen eserler vermişlerdir. Ancak derginin sadece üç sayı çıkışı, Millî edebiyat sanat anlayışının uygulayıcılarından Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin gibi sanatçıların Nayi olarak adını duyurmaya çalışan genç sanatçıları Millî edebiyat anlayışına teşvikleri, devrin çoğu sanatçılarındaki görülen Millî edebiyat saflarına Nayilerin de katılmasını ve bu edebî grubun kısa sürede dağılmasına neden olur.

Nayiler grubunun dağılışı ya da sanatçıların Millî edebiyat saflarına katılışı, devrin siyasi ve sosyal şartlarıyla ilgili olduğu kadar dergideki eserler incelendiğinde görülür ki zaten dilde ve üslupta sadeliği ilke edinen Nayilerin, Ömer Seyfettin'in “Yeni Lisan” makalesinde dile getirdiği ilkelerde temelde uyuşmalarıyla da alakalıdır.

Dergideki sade dil ve üslup anlayışının baskınlığı, Millî edebiyatına yakın bir tavrın geliştirilmesi bir yana bırakıldığında, dergide Türk hikâyeciliğiyle alakalı başka bir damardan beslenen yeniliklerin sürdürüldüğü de görülür. Dergideki hikâyeciler- Selahattin Enis, Yakup Salih, Safi Necip- yarattıkları kurmaca dünyalarda bir yandan natüralizmin kötümser öte yandan Heidegger'in “bırakılmışlık” fikrinin tesirinde ve varoluşçu bunalımlarda kıvranan bireyleri işleyerek modern Türk hikâyesinde memleketçi- millî tavrın dışında bir damarın güçlendiğinin göstergesi olmuşlardır.

Genç sanatçı grubu dışında dergiye eser veren Ömer Seyfettin, Faik Ali Ozansoy, Şahabettin Süleyman, İhsan Raif gibi devrin tanınmış ve güçlü isimlerin varlığı Nayilerin sanat anlayışıyla tümenden uyuşmasa da dergideki çeşitliliği göstermesi bakımından mühimdir.

Şahabettin Süleyman'ın dergideki varlığı şüphesiz ki çok önemlidir. Bunun en temel sebebi, *Rûbap* dergisinden itibaren genç sanatçıları teşvik edişidir ve böylelikle derginin ilk sayısındaki Nayilere ilişkin yazısı Şahabettin Süleyman'ı Nayilerin beyanname yazarı konumuna eriştirir.

Bunların dışında Şahabettin Süleyman'ın dergide yayımladığı Baudelaire'in *Kötülük Çiçekleri*'nden yaptığı tercüme bir hayli önem arz eder. Türk edebiyatındaki ilk Baudelaire tercümelerinin *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde yayımlanışı bu önemi oluşturur. Derginin üç sayı çıkmasına rağmen bütün olarak tahlil edilmesinin faydası şudur ki *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin barındırdığı edebî ürün ve yenilikleri toplu olarak görmek mümkün olmuştur.

Bu çalışmayla, Nayiler konu edildiğinde bahsedilmesi mutlak olan *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinin çeşitli araştırmalarda, hatıralarda ve edebiyat tarihlerinde kimi zaman kaç sayı çıktığına dair yanlış bilgilerin düzeltilmesi sağlanmış; Yakup Salih, Yusuf Mazhar, Nâzım Tevfik, Ahmet Refik, Mustafa Ragıp gibi unutulmuş kişiler eserleriyle gündeme getirilmiştir. Bunlara ilave olarak dergideki eserler, ilanlar ve reklamlar incelendiğinde görülmüştür ki 1908'den sonra kuvvetlenen feminizm ve Türkçülük akımlarının *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde de izleri rahatlıkla sürülebilir. Her süreli yayın, ortaya attığı çıkış fikriyle beraber dâhil olduğu milletin sosyal, siyasi ve iktisadi şartlarından tesirler taşır. *Safahat-ı Şiir ve Fikir* dergisinde Nayilerin sanat anlayışının yansıdığı eserler rahatlıkla söylenebilir ki Cumhuriyet Dönemi edebiyatında tekrar gündeme gelen "Türk Hümanizması"na ortam hazırlamış, Anadoluçuluk ve mitolojiyle kendi sanat anlayışlarını oluşturacak sanatçılara örnek teşkil etmiştir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Kenan (1979), *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, Mas Matbaacılık, İstanbul.
- [ATABEYOĞLU] Selahattin Enis (1328 10 Eylül), "Yeni Nesil ve Fecr-i Atı", *Kehkeşan*, S. 2, 10- 11.
- [ATABEYOĞLU] Selahattin Enis (1330 6 Mart), "İsyân", *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 13- 16.
- [ATABEYOĞLU] Selahattin Enis (1330 3 Nisan), "Bir Şiir-i Hayal İçin", *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 40- 43.
- DONBAY, Ali (2009), *Orhan Seyfi Orhon*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- ELİF RI (1330 20 Mart), "Kin Dalgaları", *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 18.
- GARİPER, Cafer (2019), "Yankısız Yönelişler: Nev- Yunaniler ve Nayiler", *Türk Edebiyatı Tarihi- 3*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İzmir.
- GÖÇGÜN, Önder (1999), *Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri*, Atatürk Kültür

Merkezi Yayınları, Ankara.

- [GÖNENSAY] Hıfzı Tevfik (1330 6 Mart), “Ney”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 2.
- İNCE, Sinem (2020), “Ömer Seyfettin ve Emin Bülent Serdaroğlu”, *Vefatının 100. Yılında Ömer Seyfettin*, Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- İMZASIZ (1330 13 Mart), “Hareket-i Edebiye”, *Rûbap*, S. 108, 127- 128.
- KAHRAMAN, Â. (2013), *Büyük Göçmen Kuş Yahya Kemal Beyatlı*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (1998), *Şiir Tahlilleri- I, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kadar*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kehkeşan*, (1328 10 Eylül), “Daimî Heyet-i Tahririyemiz”, S. 2, 2.
- Kehkeşan*, (1328 10 Eylül), “Karilerimize”, S. 2, 2.
- Kehkeşan*, (1328 10 Eylül), “Edebî Eser Müsabakası”, 10 Eylül, S. 2, 17.
- KOLOĞLU, O. (1985), “Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- [KORYÜREK] Enis Behiç (1330 3 Nisan), “Hatif”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 35.
- NÂZİM TEVFİK (1330 20 Mart), “Leyle-i Huzuz”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 18.
- OKAY, M. O. (1992), “Cumhuriyet dönemi Türk şiiri”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı IV*, 481- 482, 286- 564.
- [ORHON] Orhan Seyfettin (1330 6 Mart), “İlk Kar”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 2.
- [ORHON] Orhan Seyfettin (1330 3 Nisan), “Sadabat”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 34- 35.
- ORTAÇ, Yusuf Z. (1966), *Bizim Yokuş*, Akbaba Yayınları, İstanbul.
- [OZANSOY] Halit F. (1330 6 Mart), “Tutiname”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 2- 3.
- [OZANSOY] Halit F. (1330 20 Mart), “Bodler”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 19- 25.
- [OZANSOY] Halit F. (1330 3 Nisan), “Bodler”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 36- 39.
- OZANSOY, Halit F. (1970), *Edebiyatçılar Çevremde*, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.
- OZANSOY, Halit F. (2016), *Edebiyatçılar Geçiyor*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- ÖZDEMİR, M. (2007), “Yahya Kemal ve Geleneği Yanlış Yerde Arayan İki Edebî Topluluk: Nev- Yunaniler ve Nayiler”, *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 252- 265.

- ÖZGÜL, M. Kayahan (1986), *Halit Fahri Ozansoy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- POLAT, Nâzım H. (1987), *Şahabettin Süleyman*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- POLAT, Nâzım H. (2012), *Yenileşme Devri Türk Edebiyatından Çizgiler*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.
- POLAT, Nâzım H. (2005), *Rûbap Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Safahat-ı Şiir ve Fikir*, (1330 20 Mart), “Nihal Anonelerine”, S. 2, s. yok.
- Safahat-ı Şiir ve Fikir*, (1330 3 Nisan), “Muharabe-i Aleniye”, S. 3, s. yok.
- Safahat-ı Şiir ve Fikir*, (1330 3 Nisan), “Fotoğrafhane-i M. Safa”, S. 3, s. yok.
- SAFÎ NECİP (1330 20 Mart), “Deli”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 29- 30.
- SİN HA (1330 6 Mart). “Osmanlı Kadınlığına Doğru”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 19.
- [SOLOK] Cevdet Kudret (1970), *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, 1859- 1959*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- [SÖZER] Ahmet Necdet (2001), “Sunuş”, *Kötülük Çiçekleri*, Adam Yayınları, İstanbul.
- ŞAHABETTİN SÜLEYMAN (1330 6 Mart), “Nayiler, Yeni Bir Gençlik Karşısında”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 3- 6.
- ŞAHABETTİN SÜLAYMAN (1330 20 Mart), “Korku”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 19
- ŞİHIYEVA, Seadet (2007), “Arif Mevlana’nın Ruhi Durumu: ‘En’ell Hak’ ve ‘Hamuş’ Arasında”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 22, 187- 225.
- YAKUP SALİH (1330 3 Nisan), “Ricat”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 46- 48.
- YE DAL (1330 6 Mart), “Semalar”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 1, 1- 2.
- YE DAL (1330 20 Mart), “Madam Kayu”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 2, 17- 18.
- YE DAL (1330 3 Nisan), “Karagöz ve Hacivat”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 33- 34.
- YETKİN, Suut Kemal (1967), *Edebiyatta Akımlar*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YUSUF MAZHAR (1330 3 Nisan), “Bugünkü Osmanlı Kadınlığı”, *Safahat-ı Şiir ve Fikir*, S. 3, 44- 45.

EK: Safahat-ı Şiir ve Fikir'in Muhteviyatı

1.Sayı, 6 Mart 1330 [19 Mart 1914]

- Ye Dal, "Tarihçe-i Eyyam- Semalar", s.1- 2.
Hıfzı Tevfik [Gönensay], "Ney", s. 2. (şiir)
Halit Fahri [Ozansoy], "Tutiname", s. 2- 3 (şiir)
Safî Necip, "Siyah", s.3 (mensure)
Şahabettin Süleyman, "Nayiler- Yeni Bir Gençlik Karşısında", s. 3- 6
Abdulkakim Bekir, "İnsan Hayvanla Aile midir? Yoksa Hayvan İçtimai midir?", s. 6- 7. (fikrî yazı)
Abdi Bekir, "Resim Meselesi", s. 7- 8. (fikrî yazı)
Mustafa Ragıp, "Sultan İbrahim'in Hal'i ve Katli", s. 8- 10. (fikrî yazı)
Aydın Be, "Dilsizler Nasıl Konuşturulur?", s. 10. (fikrî yazı)
Sait Çelebi, "Bursalı Belig", s. 10- 12. (fikrî yazı)
Şeyh Galip, "Tardiye", s. 12. (fikrî yazı)
Şahabettin Süleyman, "Kelal-i Ruh", Baudelaire'den, s. 12- 13. (tercüme)
Selahattin Enis [Atabeyoğlu], "İsyân", s. 13- 16. (hikâye)
Sin Ha, "Osmanlı Kadınlığı Hakkına Doğru", s. 16. (fikrî yazı)

2.Sayı, 20 Mart 1330 [2 Nisan 1914]

- Ye Dal, "Madam Kayu", s.17- 18.
Elif Rı, "Kin Dalgaları", s. 18. (şiir)
Faik Ali [Ozansoy], "Hep Hiç", s. 18. (şiir)
Nâzım Tevfik, "Leyle-i Huzuz", s.18. (şiir)
Şahabettin Süleyman, "Korku", s. 19. (mensure)
Halit Fahri [Ozansoy], "Bodler", s. 19- 25. (fikrî yazı)
"Baudelaire'e Ait Görsel", s. 25. (görsel)
"Gaston Calmette'e Ait Görsel", s. 26. (görsel)
"Henriette Caillaux'a Ait Görsel", s. 27. (görsel)
"Joseph Caillaux'a Ait Görsel", s. 28. (görsel)
"Cinayetin İşlendiği Yerin Görseli", s. 29. (görsel)

- “Arnavutluk Kraliçesinin Salonlarına Ait İki Görsel”, s. 30. (görsel)
Ahmet Refik [Altınay], “Cellat Kara Ali”, s. 25- 27. (fikrî yazı)
İmzasız, “Yumurta Nasıl Muhafaza Olunabilir?”, s. 27- 28. (fikrî yazı)
Emrah, “Müstezat ve Gazel”, s. 28. (şiiir)
Şahabettin Süleyman, “Takdis”, Baudelaire’den, s. 28- 29. (tercüme)
Safi Necip, “Deli”, s. 29- 30. (hikâye)
Ömer Seyfettin, “Gayet Büyük Bir Adam”, s. 30- 32. (hikâye)
“Nihal Abonelerine”, s. yok (ilan)
“Zarafet Matbaası”, s. yok (reklam)

3.Sayı, 3 Nisan 1330 [16 Nisan 1914]

- Ye Dal, “Karagöz ve Hacivat”, s.33- 34.
İhsan Raif, “Gözlerin”, s. 34. (şiiir)
Orhan Seyfettin [Orhon], “Sadabat”, s. 34. (şiiir)
Enis Behiç [Koryürek], “Hatif”, s.35. (şiiir)
Mustafa Haluk, “Unutulurken”, s. 35- 36. (measure)
Halit Fahri [Ozansoy], “Bodler”, s. 36- 39. (fikrî yazı)
Fazıl Ahmet, “Hasbihal-i Felsefi”, s. 39- 40. (fikrî yazı)
Selahattin Enis [Atabeyoğlu], “Bir Şiiir-i Hayal İçin”, s. 40- 43. (fikrî yazı)
İmzasız, “Amelenin Ameleye Muavenet-i Tabiyesi”, s. 43- 44. (fikrî yazı)
Yusuf Mazhar, “Bugünkü Osmanlı Kadınlığı”, s. 44- 45. (fikrî yazı)
İmzasız, “Türklerin Hayatı”, s. 45. (fikrî yazı)
Şahabettin Süleyman, “Deniz Kuşu”, Baudelaire’den, s. 45- 46. (tercüme)
Yakup Salih, “Ricat”, s. 46- 48. (hikâye)
“İşkodra Tarih Harbi”, s. yok (reklam)
“Kadının Terbiye-i Bedeniyesi”, s. yok (reklam)
“Talebe Defteri”, s. yok (reklam)
“Zarafet Matbaası”, s. yok (reklam)
“İtizar”, s. yok (ilan)
“Fotoğrafhane-i M. Safa”, s. yok (reklam)

NAYİLERİN KENDİLERİ GİBİ KISA ÖMÜRLÜ DERGİLERİ:
SAFAHAT-I ŞİİR VE FİKİR

“Doktor Papazyan Efendi”, s. yok (reklam)

“Edirne Yazıhanesi”, s. yok (reklam)

“Kitaphane-i Abbas”, s. yok (reklam)

“Zarafet Matbaası”, s. yok (reklam)